

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19 ΣΤΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

Του

ΝΙΚΟΛΕΤΟΠΟΥΛΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑΣ: ΤΑΜΠΑΚΟΥΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Διοίκηση Επιχειρήσεων

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2022

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ιωάννη Ταμπακούδη για τη συνεχή του υποστήριξη και καθοδήγηση καθόλη τη διάρκεια της διαμόρφωσης της εργασίας, καθώς και όλο το ακαδημαϊκό προσωπικό για τη μεταλαμπάδευση των γνώσεων και την παροχή χρήσιμων συμβουλών σε όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Περίληψη

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία διαπραγματεύεται το αντικείμενο του αντίκτυπου της πανδημίας σε ελληνικές επιχειρήσεις τουρισμού. Αρχικά, πραγματοποιείται μια πολύπλευρη θεωρητική ανάλυση του ελληνικού τουριστικού κλάδου και των χαρακτηριστικών του.

Εν συνεχεία, εξετάζονται ο παγκόσμιος τουρισμός και οι διεθνείς τουριστικές προτιμήσεις κατά την περίοδο της πανδημίας, καθώς και η επίδραση της τελευταίας στα ελληνικά οικονομικά δρώμενα. Προκειμένου να προσδιορισθεί λεπτομερώς η πανδημική επιρροή στο ελληνικό οικονομικό γίνεσθαι, με τη μέθοδο της μελέτης περίπτωσης (case study), διεξάγεται χρηματοοικονομική ανάλυση σε δύο μεγάλες ελληνικές ξενοδοχειακές εταιρίες, με απώτερο σκοπό την εξαγωγή ορθών πορισμάτων, βασισμένα σε δημοσιευμένα οικονομικά στοιχεία, σχετικά με την επίδραση του COVID-19 στον ελληνικό τουρισμό.

Σε τελική ανάλυση, προκύπτουν συμπεράσματα που επιβεβαιώνουν έμπρακτα τη θεωρητική προσέγγιση που προηγήθηκε, ήτοι τα αρνητικά κατάλοιπα της πανδημίας στην οικονομική κατάσταση των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων. Ωστόσο, λόγω του περιορισμένου αριθμού ερευνών επί του θέματος, της πρόσφατης φύσης της πανδημίας και του μικρού επιλεγόμενου δείγματος, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω διεξοδική ενασχόληση με το ζήτημα αυτό, με σκοπό να ενισχυθεί η αξιοπιστία των ευρημάτων.

Πίνακας περιεχομένων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1.1 Γενικά	7
1.2 Σκοπός της εργασίας	7
1.3 Αντικειμενικοί στόχοι της εργασίας.....	7
1.4 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Τουρισμός στην Ελλάδα.....	8
2.1 Η Ελλάδα ως τουριστικός προορισμός.....	8
2.2 Τουρισμός και ελληνική οικονομία.....	8
2.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ελληνικού τουρισμού	9
2.4 Βασικές υποκατηγορίες του τουρισμού	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Τουρισμός και COVID-19	12
3.1 Τουρισμός σε περιόδους κρίσεων	12
3.2 Τουριστική συμπεριφορά σε περιόδους κρίσεων.....	14
3.3 Η παγκόσμια επίδραση της πανδημίας COVID-19.....	19
3.4 COVID-19 και ελληνική οικονομία	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Ο ελληνικός ξενοδοχειακός κλάδος στην εποχή του COVID-19 .	26
4.1 Γενικά στοιχεία.....	26
4.2 SANI RESORT.....	34
4.3 LAMPISA HELLENIC HOTELS S.A.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Συμπεράσματα-προτάσεις.....	66
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69

Κατάλογος εικόνων-διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Μηνιαία μεταβολή των διεθνών τουριστικών αφίξεων κατά την περίοδο του ιού SARS και της οικονομικής κρίσης του 2009.....	14
Διάγραμμα 2: Χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την άρση των περιορισμών μέχρι και την απόφαση για ταξίδι.....	15
Διάγραμμα 3: Προτιμήσεις σχετικά με εγχώριο ή διεθνή προορισμό.....	16
Διάγραμμα 4: Αίσθημα ασφάλειας για πτήση.....	17
Διάγραμμα 5: Παράγοντες επίδρασης στην επιλογή ταξιδιωτικού προορισμού.....	17
Διάγραμμα 6: Προτιμότερος Μεσογειακός προορισμός για πρώτο διεθνές ταξίδι μετά την άρση των περιορισμών.....	18
Διάγραμμα 7: Ελληνικοί προορισμοί με τη μεγαλύτερη πιθανότητα επισκεψιμότητας	19
Διάγραμμα 8: Χρονικός προσδιορισμός της ανάκαμψης του διεθνούς τουρισμού.....	21
Διάγραμμα 9: Η εξέλιξη του ΑΕΠ τη χρονική περίοδο 2017-2021.....	24
Διάγραμμα 10: Η χρηματοοικονομική εικόνα των ελληνικών τραπεζικών ομίλων τη διετία 2020-2021.....	25
Διάγραμμα 11: Ξενοδοχεία που λειτούργησαν το 2020.....	26
Διάγραμμα 12: Η εξέλιξη της πληρότητας των ξενοδοχείων το χρονικό διάστημα Σεπτεμβρίου 2019-Ιουλίου 2020.....	27
Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία μεταβολή στη μέση τιμή των ξενοδοχείων.....	28
Διάγραμμα 14: Έσοδα των ξενοδοχείων τη χρονική περίοδο 2019-2020.....	28
Διάγραμμα 15: Απώλεια ρευστότητας στα ελληνικά ξενοδοχεία το έτος 2020.....	29
Διάγραμμα 16: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	36
Διάγραμμα 17: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	37
Διάγραμμα 18: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	38
Διάγραμμα 19: Οι δείκτες γενικής-άμεσης ρευστότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	40
Διάγραμμα 20: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	41
Διάγραμμα 21: Δείκτες δραστηριότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	42
Διάγραμμα 22: Οι δείκτες χρέους-μόχλευσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	45
Διάγραμμα 23: Οι δείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020.....	46
Διάγραμμα 24: Οι θυγατρικές του ομίλου της ΛΑΜΨΑ Α.Ε.....	47
Διάγραμμα 25: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020.....	49
Διάγραμμα 26: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020.....	50
Διάγραμμα 27: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020.....	51
Διάγραμμα 28: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021.....	56
Διάγραμμα 29: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021.....	57
Διάγραμμα 30: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021.....	58

Διάγραμμα 31: Οι δείκτες γενικής-άμεσης ρευστότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021	63
Διάγραμμα 32: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021	63
Διάγραμμα 33: Δείκτες δραστηριότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021	64
Διάγραμμα 34: Δείκτες χρέους-μόχλευσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021	64
Διάγραμμα 35: Δείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021	65
Διάγραμμα 36: Συγκεντρωτικός πίνακας αριθμοδεικτών για τις δύο εξεταζόμενες εταιρίες.....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Η πρόσφατη πανδημία COVID-19 είχε σημαντικότατο αντίκτυπο όχι μόνο στον τομέα υγείας, αλλά και στον ίσως πιο επιδραστικό τομέα δραστηριότητας της χώρας, τον τουριστικό. Με την ξαφνική εμφάνιση του ιού, ήρθαν και στην επιφάνεια οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει μια οικονομία, όπου η εγχώρια παραγωγικότητα είναι άμεσα εξαρτώμενη από τη σταθερότητα/αστάθεια των συνθηκών στο διεθνές τοπίο (Missos et al., 2021).

1.2 Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η κατανόηση της επίδρασης που είχε η πανδημία COVID-19 στη χρηματοοικονομική επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων τουρισμού. Λόγω της επικαιρότητας της πανδημίας, του πολύπτυχου αντίκτυπού της στη σύγχρονη καθημερινότητα, αλλά και της έλλειψης ποικιλίας ερευνών επί του συγκεκριμένου ζητήματος, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω σχολαστική διερεύνηση του θέματος αυτού.

1.3 Αντικειμενικοί στόχοι της εργασίας

- Σύγκριση αριθμοδεικτών στον τουριστικό κλάδο πριν και μετά την εμφάνιση της πανδημίας και εξαγωγή συμπερασμάτων.
- Ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των μεγαλύτερων τουριστικών ομίλων της χώρας σε βάθος τριετίας (2019-2021) και παρατήρηση της επιρροής της πανδημίας στα οικονομικά μεγέθη τους.

1.4 Μεθοδολογική προσέγγιση

Η συγκέντρωση και η ανάλυση των δεδομένων θα γίνει με τη μέθοδο της Μελέτης Περίπτωσης, αφού ως πηγές θα χρησιμοποιηθούν οι δημοσιευμένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιλεγόμενων εταιριών. Έπειτα, αξιοποιώντας τα συλλεγόμενα δεδομένα, θα προβούμε στον υπολογισμό κάποιων ενδεικτικών αριθμοδεικτών, που θα διαμορφώσουν μια σαφή εικόνα της επίδρασης της πανδημίας στην οικονομική επίδοση των τουριστικών εταιριών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Τουρισμός στην Ελλάδα

2.1 Η Ελλάδα ως τουριστικός προορισμός

Η παγκόσμια τουριστική βιομηχανία έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις έχουν επηρεάσει τον όγκο και τη μορφή των τουριστικών ροών. Από τη δεκαετία του 1950 και τα 25 εκατομμύρια, οι αφίξεις έφτασαν τις 1,4 δισεκατομμύρια το 2018 σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Αναφορικά με την Ελλάδα, από 10.712.000 αφίξεις το 1995, ο αριθμός εκτινάχθηκε σε 34 εκατομμύρια το 2019, με τη σημαντικότερη αύξηση να σημειώνεται μεταξύ του 2006 και 2018 (17 εκατομμύρια το 2006), σύμφωνα και με την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank, 2020). Η Ελλάδα συνιστά ένα τουριστικό προορισμό που ικανοποιεί όλα τα απαραίτητα κριτήρια που καθιστούν μια χώρα επιθυμητή και αυξάνουν σημαντικά την επισκεψιμότητά της. Η χώρα συνδυάζει πλούσιο πολιτισμό, πανέμορφα τοπία, γεωγραφική ιδιαιτερότητα και τουριστικές υποδομές. Αυτό το μείγμα χαρακτηριστικών, μαζί με την υψηλή ιεράρχηση του τομέα από την κυβέρνηση, έχουν μετατρέψει την Ελλάδα σε έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Συγκεκριμένα, τοποθετήθηκε στην 25η θέση ανάμεσα σε 140 χώρες στον ανταγωνιστικό δείκτη Τουρισμού και Ταξιδιού στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του 2019 (GTP, 2019)

2.2 Τουρισμός και ελληνική οικονομία

Από την έναρξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα το 2010, ο τουρισμός αποτέλεσε τον μοναδικό κλάδο δραστηριότητας που όχι μόνο άντεξε, αλλά και σημείωνε σταθερά αυξητική πορεία στις αφίξεις και στα έσοδα. Βασικές αγορές-στόχοι για τον ελληνικό τουρισμό εξακολουθούν να αποτελούν χώρες όπως η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ολλανδία, η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Τουρκία, η Ρωσία και οι ΗΠΑ (Horwath HTL, 2019).

Ο τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας και βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης (Katemliadis,

Papatheodorou, 2021). Είναι υπεύθυνος για το 20,8% του ΑΕΠ και για το 21,7% των συνολικών θέσεων εργασίας (Varelas, Apostolopoulos, 2020). Το τουριστικό ΑΕΠ αντιπροσώπευε το 6,8% της συνολικής ΑΠΑ (Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία) το 2017. Ο κλάδος απασχόλησε άμεσα 381.000 άτομα το 2018, αντιπροσωπεύοντας το 10,0% της συνολικής απασχόλησης στη χώρα. Ο τουρισμός είναι πρωταγωνιστής στις εξαγωγές στην ελληνική οικονομία. Οι ταξιδιωτικές εξαγωγές αντιπροσώπευαν το 43,3% των συνολικών εξαγωγών υπηρεσιών το 2018 σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Το 2018, ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ελλάδα ήταν σε ιστορικό υψηλό με 33,1 εκατομμύρια διεθνείς αφίξεις τουριστών, ήτοι αύξηση της τάξης του 9,7% σε σχέση με το 2017. Οι τουρίστες από άλλες χώρες της ΕΕ συντέλεσαν στα δύο τρίτα σχεδόν των συνολικών επισκεπτών, μια αύξηση του αριθμού κατά 15,1 % σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Οι αγορές όγκου της Γερμανίας (118,2%) και της Γαλλίας (17,3%) αυξήθηκαν σημαντικά, σημειώνοντας συνολικά 4,4 εκατομμύρια και 1,5 εκατομμύρια επισκέψεις αντίστοιχα. Ανάλογη πορεία σημείωσαν και οι αφίξεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες που έφτασαν τις 1,1 εκατομμύρια επισκέψεις (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Μια άλλη σημαντική επίδραση της τουριστικής βιομηχανίας έγκειται στην εργασιακή απασχόληση που δημιουργεί για τη χώρα. Σχεδόν το 22% του συνολικού εργατικού δυναμικού απασχολείται στον κλάδο του τουρισμού, ποσοστό που προσεγγίζει περίπου τους 900.000 εργαζομένους. Τα παραπάνω στοιχεία, ειδικά αν τα συγκρίνουμε με τον παγκόσμιο μέσο όρο (10% εξάρτηση του παγκόσμιου ΑΕΠ) υποδηλώνουν την υπερβολική στήριξη που εναποθέτει η ελληνική οικονομία στον τουριστικό κλάδο. Αυτή η εξάρτηση καθιστά την οικονομία της χώρας ευάλωτη, όπως παρατηρήθηκε και κατά τη διάρκεια της κρίσης της πανδημίας COVID-19, η οποία οδήγησε σε σημαντική πτώση του εισερχόμενου τουρισμού και των σχετικών εσόδων. (Katemliadis, Papatheodorou, 2021)

2.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του ελληνικού τουρισμού

Η ελληνική τουριστική βιομηχανία βρίσκεται στην 25η θέση στον Δείκτη Ταξιδιωτικής & Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας του 2019 (GTP, 2019), παρουσιάζοντας βελτίωση σε σχέση με το 2015 (31η), αλλά και μια στασιμότητα συγκριτικά με το 2017 (24η). Η Ελλάδα σημειώνει ιδιαίτερα χαμηλές βαθμολογίες για

την κατάταξή της στα εξής στοιχεία: διεθνές άνοιγμα, αγορά ανθρώπινου δυναμικού και εργασίας, ασφάλεια και επιχειρηματικό της περιβάλλον (119η θέση). Εξάγεται συνεπώς το συμπέρασμα ότι παρά την εμφανή πρόοδο της χώρας, εξακολουθεί να είναι πολύ δύσκολο για τις τουριστικές επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν, καθώς το νομικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον είναι σύνθετο, απρόβλεπτο και επιβαρυνόμενο με γραφειοκρατικά και άλλης φύσεως θέματα. Καθώς το επιχειρηματικό περιβάλλον εμποδίζει την ανάπτυξη που καθοδηγείται από την αγορά, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν υπερβολικά ρυθμιστικά εμπόδια και με αποτέλεσμα το ρυθμιστικό κόστος να είναι υψηλότερο από ό,τι στις υπόλοιπες ανεπτυγμένες οικονομίες. Αυτό είναι ένα από τα βασικότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και συγκεκριμένα της τουριστικής οικονομίας. Υπάρχει, κατά συνέπεια, πληθώρα επενδύσεων που περιμένουν ασυνήθιστα μεγάλο χρονικό διάστημα να εγκριθούν και να εκκινήσουν. Η αύξηση του ρυθμού έκδοσης επενδυτικών αδειών θα διαδραματίσει βασικό ρόλο στην απελευθέρωση του απαραίτητου κεφαλαίου, που θα συμβάλει στην ανάκαμψη της οικονομίας το συντομότερο δυνατό (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας είναι η έντονη εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης, η οποία συγκεντρώνεται κυρίως την καλοκαιρινή περίοδο. Συγκεκριμένα, από τις 34 εκατομμύρια αφίξεις το 2019, σχεδόν οι 8 εκατομμύρια σημειώθηκαν τον Ιούλιο και τον Αύγουστο (26%), δηλαδή το ένα τέταρτο του συνόλου των ετήσιων αφίξεων. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την υψηλή εποχικότητα που χαρακτηρίζει την ελληνική τουριστική βιομηχανία. Ακόμα ένα χαρακτηριστικό της ελληνικής τουριστικής βιομηχανίας που χρήζει αντιμετώπισης είναι η υπερβολική εξάρτηση του εισερχόμενου τουρισμού από συγκεκριμένες αγορές. Η πρόσφατη κατάρρευση του τουριστικού πράκτορα Thomas Cook το 2019 αποτέλεσε παράδειγμα προς αποφυγή για τις τουριστικές αρχές, οι οποίες αντιλήφθηκαν τους κινδύνους από την υπερβολική στήριξη σε μικρό αριθμό χωρών για την παραγωγή τουριστικών κερδών και αποφάσισαν να επικεντρωθούν και σε νέες αγορές. Χαρακτηριστικό της τουριστικής βιομηχανίας αποτελεί επίσης και η άνιση κατανομή της κατά μήκος της χώρας. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν αρκετές περιοχές που κρίνονται ως τουριστικά υποανεπτυγμένες. Η Αττική, η Κρήτη, τα νησιά του Νοτίου Αιγαίου και του Ιονίου και η Κεντρική Μακεδονία είναι οι περιοχές που συγκεντρώνουν τις περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις, τα έσοδα, καθώς και τις διανυκτερεύσεις. Σε αυτές τις περιοχές δραστηριοποιούνται και τα πιο κερδοφόρα ξενοδοχεία της χώρας (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Συμπερασματικά, οι τουριστικές αρχές θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο στην αύξηση των μέσων δαπανών των τουριστών και όχι τόσο στην αύξηση των αριθμών. Αυτό είναι κάτι που νοείται ως μέρος της προσπάθειας αναβάθμισης του τουριστικού προϊόντος και της εικόνας της χώρας. Η ανταγωνιστικότητα των τιμών είναι ένα βασικό συστατικό της συνολικής τουριστικής ανταγωνιστικότητας μιας χώρας ή ενός προορισμού. Οι τιμές επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την απόφαση των τουριστών σχετικά με τον ταξιδιωτικό προορισμό και τη διάρκεια διαμονής. Οι τουρίστες εξετάζουν τις τιμές του τουριστικού προορισμού σε σύγκριση με τη χώρα τους (σχετική τιμή) και τις τιμές των διαφόρων προορισμών στους οποίους μπορούν να ταξιδέψουν (φαινόμενο τιμής υποκατάστασης). Σχετικό με το θέμα της ανταγωνιστικότητας των τιμών είναι το γεγονός ότι οι ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις επιβαρύνονται με υψηλούς φόρους, όπως ο φόρος κλινών που εισήχθη το 2018. Ο σταθμισμένος μέσος συντελεστής φόρου προστιθέμενης αξίας για τις επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό είναι 17%, σε σύγκριση με ένα μέσο όρο 10% για τις ανταγωνιστικές χώρες. (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

2.4 Βασικές υποκατηγορίες του τουρισμού

Η τουριστική οικονομία αποτελεί έναν τομέα με ευρύ φάσμα, που περιλαμβάνει μια πληθώρα υποκατηγοριών, Συγκεκριμένα, αυτές είναι οι εξής: Θαλάσσιος τουρισμός, πολιτισμικός και θρησκευτικός τουρισμός, τουρισμός πόλεων, ιατρικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός και τουρισμός σύνθετων καταλυμάτων (Enterprise Greece, 2020). Παρακάτω ακολουθεί μια λεπτομερής ανάλυση αυτών των υποτομέων:

Θαλάσσιος τουρισμός: Περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως κρουαζιέρες, μαρίνες, θαλάσσια αθλήματα κτλ., αλλά και στοιχεία όπως ξενοδοχεία, θέρετρα και εστιατόρια (Katemliadis, Papatheodorou, 2021). Βασικός στόχος είναι η άφιξη μεγαλύτερου στόλου κρουαζιερόπλοιων, αλλά και η καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων σκαφών αναψυχής (Enterprise Greece, 2020).

Πολιτισμικός-θρησκευτικός τουρισμός: Έχει ως σκοπό την αναβάθμιση και αξιοποίηση ιστορικών, πολιτισμικών και θρησκευτικών μνημείων και μουσείων κατά μήκος της χώρας (Enterprise Greece, 2020).

Αστικός τουρισμός : Σε αυτήν την κατηγορία τουρισμού, η προσοχή εστιάζεται κυρίως στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη (Enterprise Greece, 2020). Σύμφωνα και με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού Ηνωμένων Εθνών (UNWTO), περιλαμβάνει ταξίδια σε σημεία υψηλής πληθυσμιακής πυκνότητας, των οποίων η διάρκεια τους δεν ξεπερνά συνήθως τις τρεις μέρες. Η πληθώρα πολιτισμικών-θρησκευτικών σημείων συνιστά βασικό λόγο προσέλκυσης υποψήφιων τουριστών στα δύο αυτά μεγάλα αστικά κέντρα (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

Ιατρικός τουρισμός: Συνιστά μια εξαιρετική αναπτυξιακή προοπτική για τη χώρα, καθώς το υφιστάμενο υψηλά καταρτισμένο ιατρικό προσωπικό, σε συνδυασμό με τις κατάλληλες υποδομές και εξοπλισμό, δύνανται να εκτινάξουν την τουριστική ελκυστικότητα (Enterprise Greece, 2020).

Συνεδριακός τουρισμός: Έχει ως στόχο την εδραίωση της χώρας ως κέντρο συνάντησης και συνεδρίασης διεθνών οργανώσεων και επιχειρήσεων (Enterprise Greece, 2020).

Αθλητικός τουρισμός: Ένας από τους πιο ταχέως αναπτυσσόμενους τουριστικούς τομείς (UNWTO), καθώς η τουριστική εμπειρία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αθλητική διασκέδαση. Συμβάλλει στη σημαντική αύξηση της δημοτικότητας ενός υφιστάμενου ή νέου προορισμού, στην προσέλκυση τουριστών υψηλής μισθολογικής κλίμακας και στη χρονική διεύρυνση της τουριστικής περιόδου (Enterprise Greece, 2020).

Τουρισμός σύνθετων καταλυμάτων: Αποτελεί ένα σύγχρονο τουριστικό προϊόν που διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εγχώρια τουριστική ανάπτυξη και βιωσιμότητα. Περιλαμβάνει ξενοδοχεία, καζίνο, ενοικιαζόμενα ακίνητα, γήπεδα γκολφ, εμπορικά κέντρα και θεματικά πάρκα (Katemliadis, Papatheodorou, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Τουρισμός και COVID-19

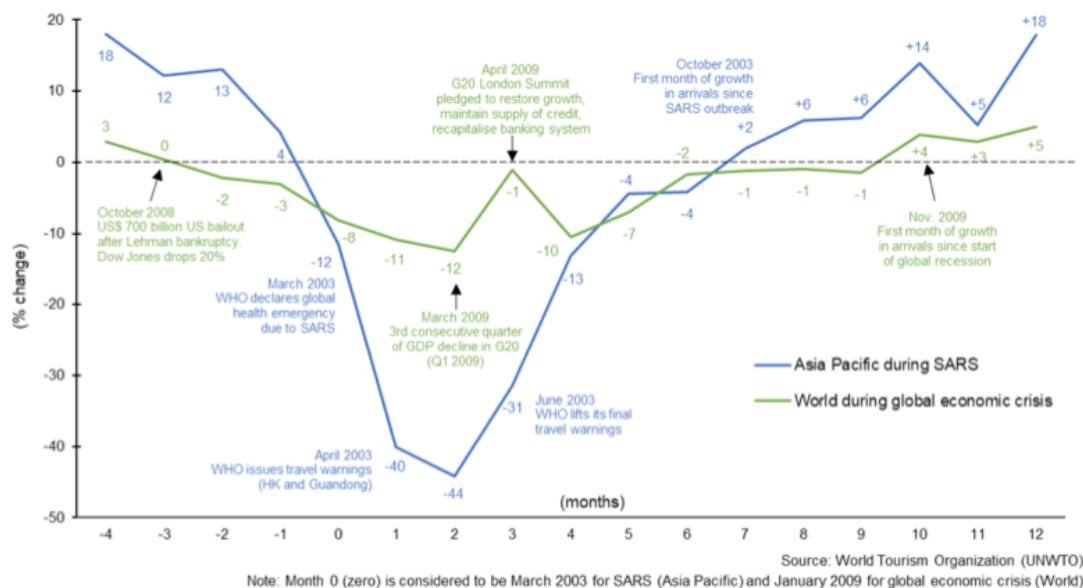
3.1 Τουρισμός σε περιόδους κρίσεων

Οι πανδημίες στην οικονομική επιστήμη περιγράφονται ως εξωτερικοί παράγοντες-σοκ, παρόμοιας φύσης με άλλα γεγονότα όπως σεισμοί, πλημμύρες, ξηρασίες, πόλεμοι, τρομοκρατικές επιθέσεις κτλ. Θεωρητικές και εμπειρικές

προσεγγίσεις σε θέματα πανδημιών παρουσίασαν μεικτά αποτελέσματα σχετικά με την πολύπλευρη επιρροή των πανδημιών, αν και κατά βάση παρατηρείται μια συνολική αρνητική επίδραση βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Ένας καίριας σημασίας περιορισμός στις οικονομικές αυτές αναλύσεις των πανδημικών επιπτώσεων είναι η ελλιπής διαθεσιμότητα δεδομένων. Για αυτόν ακριβώς το λόγο η πλειοψηφία των παραπάνω μελετών χρησιμοποιούν την επιδημία του 1918 και άλλες μικρότερες επιδημίες του 20ου και 21ου αιώνα ως πρότυπα για την εξέταση των οικονομικών συνεπειών. Αντίθετα, οι κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις είναι ευκολότερο να εκτιμηθούν λόγω της πληθώρας πληροφόρησης (Paranikos, 2020).

Αναμφίβολα, ο αντιληπτός κίνδυνος αποτελεί ένα καταλυτικό στοιχείο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, το οποίο σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα, επηρεάζει έντονα τις ταξιδιωτικές προθέσεις και τις ατομικές αποφάσεις για αγορά ενός προϊόντος ή υπηρεσίας. Στην πραγματικότητα, η αντίληψη της αβεβαιότητας αφορά οκτώ τομείς που σχετίζονται με την υγεία, τον ψυχολογικό κίνδυνο, τον σωματικό κίνδυνο, τον εξοπλισμό, τον οικονομικό κίνδυνο, την ικανοποίηση, τον χρόνο και τον κοινωνικό κίνδυνο. Η πανδημία COVID-19 περιλαμβάνει περισσότερους από έναν τομείς, με τον επικρατέστερο κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων να είναι αυτός της υγείας, ακολουθούμενος από τον ψυχολογικό και κοινωνικό κίνδυνο (Matiza, 2020). Ωστόσο, η οικονομική παύση που επέρχεται στην κοινωνία τη χρονική περίοδο των περιοριστικών μέτρων που εφαρμόζουν οι κυβερνήσεις, φέρνει στο προσκήνιο και τον τομέα του οικονομικού κινδύνου, αφού επηρεάζεται αρνητικά η ταξιδιωτική τους διάθεση των υποψήφιων επισκεπτών, σκεπτόμενοι τη μελλοντική τους οικονομική κατάσταση (Poulaki, Nikas, 2021).

Παρακάτω παρατίθεται ένα γράφημα που δείχνει τη μηνιαία μεταβολή των διεθνών τουριστικών αφίξεων στην περιοχή Ασίας-Ειρηνικού κατά την περίοδο του ιού SARS και σε παγκόσμια κλίμακα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 2009:

Διάγραμμα 1: Μηνιαία μεταβολή των διεθνών τουριστικών αφίξεων κατά την περίοδο του ιού SARS και της οικονομικής κρίσης του 2009

Πηγή: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-03/24-03Coronavirus.pdf>

Ειδικότερα, για την περίοδο του ιού SARS, παρατηρούμε ότι από το Φεβρουάριο του 2003 και ακόμα περισσότερο μετά τη δήλωση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας περί παγκόσμιας υγειονομικής επείγουσας κατάστασης, υπήρξε απότομη μείωση των τουριστικών αφίξεων, ακολουθούμενη από σταδιακή αύξηση από τον Μάιο και μετά. Αντίστοιχα, σε ό,τι αφορά την περίοδο της οικονομικής κρίσης του 2009, η χρεοκοπία της διάσημης εταιρίας χρηματοοικονομικών υπηρεσιών Lehman Brothers τον Οκτώβριο του 2008, σηματοδότησε την αρχή της πτώσης των τουριστικών αφίξεων μέχρι και τον Μάρτιο του 2009, από όπου και η κατάσταση αντιστράφηκε και ακολούθησε μεταβαλλόμενη αύξηση του αριθμού των τουριστών-επισκεπτών (UNWTO, 2020).

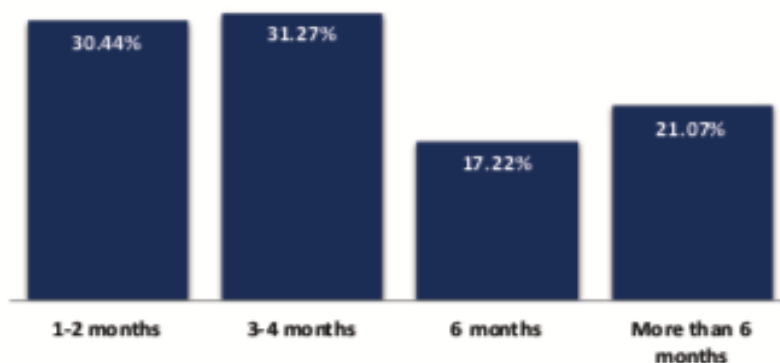
3.2 Τουριστική συμπεριφορά σε περιόδους κρίσεων

Ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα ευάλωτη σε παράγοντες κινδύνου (risk factors) παγκόσμιας εμβέλειας. Ακόμα περισσότερο, όταν πρόκειται για διεθνή τουρισμό, όπου η ευαισθησία σε θέματα ασφάλειας είναι έντονη. Επηρεάζεται κυρίως από μεταβολές και κινδύνους στο παγκόσμιο προσκήνιο, που ενδέχεται να δημιουργήσουν αλλαγές στη συμπεριφορά των ταξιδιωτών. Εκτός από τις ταξιδιωτικές

προθέσεις, ο κίνδυνος που αντιλαμβάνονται οι τουρίστες επηρεάζει τη διαδικασία επιλογής ταξιδιωτικού προορισμού (Matiza, 2020). Επομένως, όταν ένας προορισμός εκλαμβάνεται ως ασφαλής, τότε είναι πιο πιθανό να προτιμηθεί, ενώ όταν εκλαμβάνεται ως επικίνδυνος ή μη ασφαλής, τότε είναι πιο πιθανό να απορριφθεί, ανεξάρτητα από τη δημοφιλία του. Πρόσφατα, πολλά γεγονότα όπως οι παγκόσμιες τρομοκρατικές απειλές ή η οικονομική κρίση επηρέασαν τα πρότυπα ζήτησης και τις προτεραιότητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα ταξίδια. Κατά συνέπεια, παρατηρούνται αλλοιώσεις στις ταξιδιωτικές ροές μεταξύ των διαφόρων προορισμών. Συμπερασματικά, ο αντιλαμβανόμενος κίνδυνος μπορεί να επηρεάσει έντονα την τουριστική συμπεριφορά και τη διαδικασία επιλογής ταξιδιωτικού προορισμού (Poulaki, Nikas, 2021).

Η πρακτική οπτική των ανωτέρω φαίνεται ξεκάθαρα στα παρακάτω διαγράμματα που προέρχονται από την έρευνα του 2020 της Horwath HTL σχετικά με τις ταξιδιωτικές επιλογές (Horwath HTL, 2020):

Once the travel ban is lifted, how soon are you likely to travel for leisure/holidays?

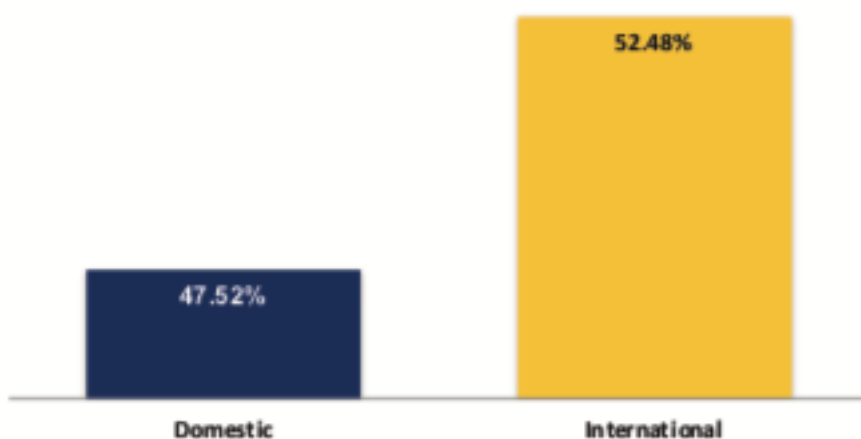
Διάγραμμα 2: Χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την άρση των περιορισμών μέχρι και την απόφαση για ταξίδι

Πηγή: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Το παραπάνω διάγραμμα αναφέρεται στη διάθεση των συμμετέχοντων για ταξίδι μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων. Παρά την ύπαρξη της νόσου, πάνω από το 60% είναι διατεθειμένο να ταξιδέψει μέσα σε διάστημα τεσσάρων μηνών από τη λήξη των περιορισμών, ενώ το 30% σε διάστημα δύο μηνών,

δημιουργώντας ζήτηση της τελευταίας στιγμής για τις τουριστικές εγκαταστάσεις στους επιλεγόμενους προορισμούς.

Will you choose a domestic or an international destination?

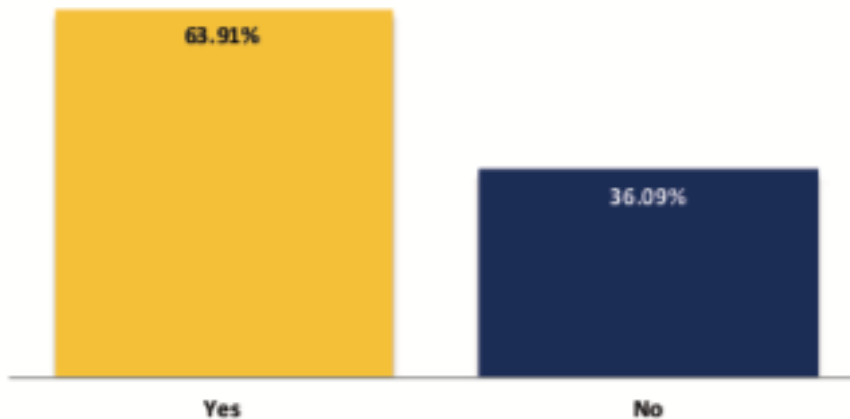
Διάγραμμα 3: Προτιμήσεις σχετικά με εγχώριο ή διεθνή προορισμό

Πηγή: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Σε ό,τι αφορά τον χαρακτήρα του προορισμού, αν είναι δηλαδή εγχώριος ή διεθνής, η εικόνα είναι μοιρασμένη, με τα ταξίδια εξωτερικού να συλλέγουν ελάχιστα υψηλότερο ποσοστό (52,48%).

Do you feel safe to take a flight?

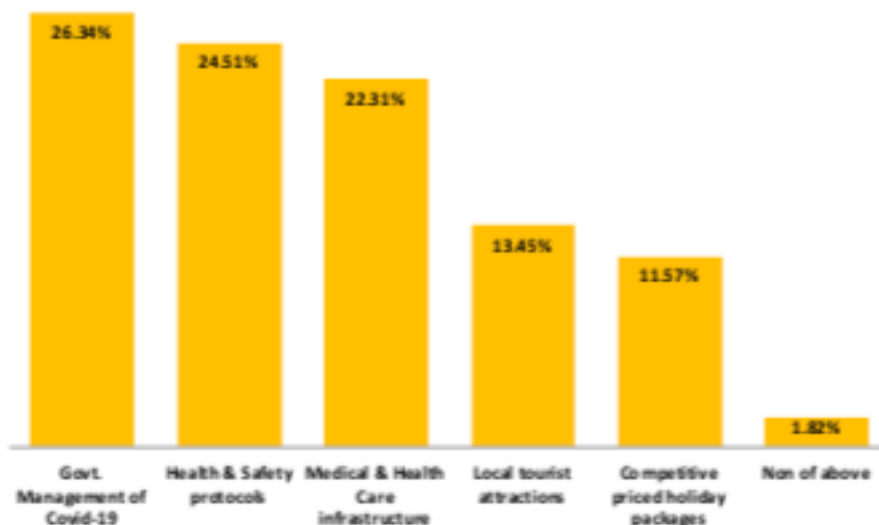

Διάγραμμα 4: Αίσθημα ασφάλειας για πτήση

Πηγή: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Σχετικά με τα αεροπορικά ταξίδια και την ασφάλεια που αισθάνονται οι επιβάτες, η πλειοψηφία (63,91%) απάντησε θετικά, αποδεικνύοντας ότι παρά την παγκόσμια εμφάνιση της πανδημίας, το αεροπλάνο θα εξακολουθήσει να αποτελεί ένα από τα κυρίαρχα μέσα μεταφοράς.

What will influence your leisure/holiday destination selection?

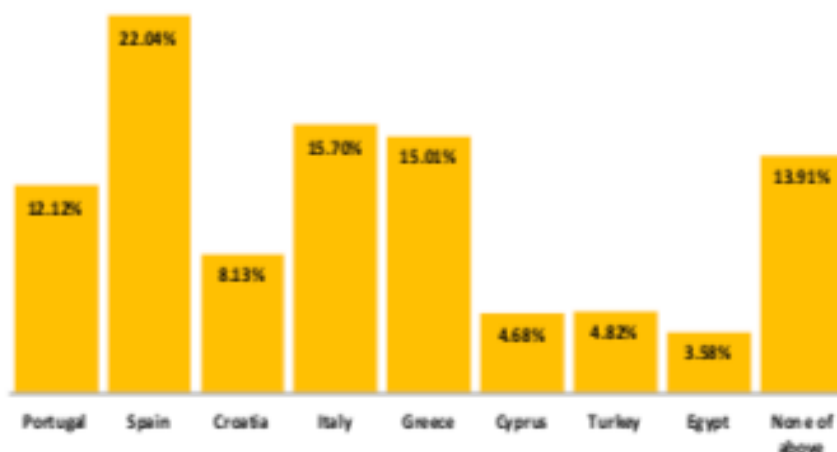

Διάγραμμα 5: Παράγοντες επίδρασης στην επιλογή ταξιδιωτικού προορισμού

Πήγη: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Ένα πολύ ενδιαφέρον στοιχείο, το οποίο αποδεικνύει και την σημαντική επίδραση της πανδημίας στη ψυχολογική κατάσταση των ταξιδιωτών, είναι ότι για πάνω από το 70% των συμμετέχοντων, βασικότερο κριτήριο επιλογής ενός ταξιδιωτικού προορισμού είναι το ευρύτερο υγειονομικό περιβάλλον της χώρας (υγειονομικά πρωτόκολλα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και κυβερνητικά μέτρα κατά της πανδημίας). Αντίθετα, κριτήρια όπως αξιοθέατα και ταξιδιωτικά πακέτα δε βρίσκονται, πλέον, ψηλά στη σειρά προτεραιότητας των ταξιδιωτών.

Which Mediterranean destination would you consider for your first international holiday?

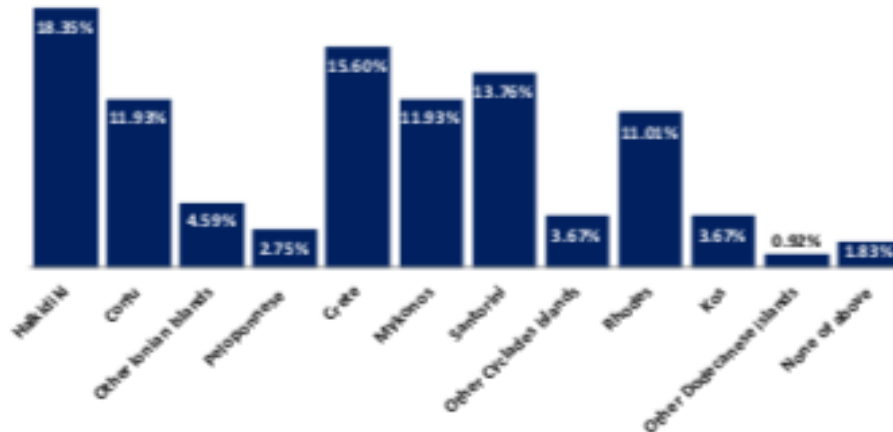

Διάγραμμα 6: Προτιμότερος Μεσογειακός προορισμός για πρώτο διεθνές ταξίδι μετά την άρση των περιορισμών

Πήγη: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα σχετικά με τον αγαπημένο μεσογειακό προορισμό για πρώτο ταξίδι μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων, η Ελλάδα βρίσκεται στην τρίτη θέση των προτιμήσεων των συμμετέχοντων, πίσω μόνο από την Ιταλία και την Ισπανία. Αυτό, πιθανόν, να οφείλεται στη θετική εικόνα που προέβαλλε η χώρα σχετικά με τη διαχείριση της πανδημίας κατά το πρώτο κύμα έξαρσης.

Which one of the following destinations in Greece would you consider for your next holiday travel?

Διάγραμμα 7: Ελληνικοί προορισμοί με τη μεγαλύτερη πιθανότητα επισκεψιμότητας

Πηγή: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf

- Τέλος, ο αγαπημένος εγχώριος προορισμός για τους συμμετέχοντες, με βάση το διάγραμμα, είναι η Χαλκιδική, με τη δεύτερη και τρίτη θέση να καταλαμβάνονται από την Κρήτη και τη Σαντορίνη αντίστοιχα.

3.3 Η παγκόσμια επίδραση της πανδημίας COVID-19

Η COVID-19 είναι μια μολυσματική ασθένεια που προκαλείται από τον ιό SARS-CoV-2 της κατηγορίας των κοροναϊών. Παρά τις μη επιβεβαιωμένες υποθέσεις σχετικά με την ακριβή αιτία εμφάνισης και την προέλευση του, υπάρχει κοινή συμφωνία ότι αφετηρία εξάπλωσης της ασθένειας αποτέλεσε η Γουχάν, μια πόλη περίπου 11 εκατομμυρίων κατοίκων, στην Ανατολική Κίνα. Στις 31 Δεκεμβρίου 2019, η Κίνα ειδοποίησε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας για πληθώρα περιπτώσεων ασυνήθιστης πνευμονίας στη Γουχάν και για το γεγονός ότι αρκετοί από αυτούς εργάζονταν σε μια από τις αγορές της πόλης. Στις αρχές του 2020 η ασθένεια γνώρισε ραγδαία έξαρση, αρχικά σε όλη την έκταση της Κίνας και στη συνέχεια σε παγκόσμια κλίμακα, αποκτώντας έτσι και επίσημα χαρακτηρισμό πανδημίας από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στις 11 Μαρτίου 2020. Παρά τη διαφοροποιημένη προσέγγιση και

διαχείριση της υγειονομικής κρίσης από χώρα σε χώρα, όλες οι ιατρικές αρχές και οι κυβερνήσεις αντιμετώπισαν μεγάλες δυσκολίες στην καταπολέμηση της πανδημίας. Οι πολιτικές και τα μέτρα που υιοθέτησε η πλειοψηφία των κρατών επικεντρώθηκαν στην κοινωνική απόσταση, προτείνοντας περιορισμούς στην κυκλοφορία των πολιτών, γνωστοί και ως lockdown, καθώς και διακόπτοντας τη λειτουργία επιχειρήσεων ή προωθώντας την τηλεργασία, σε μια προσπάθεια αποτροπής της εξάπλωσης της νόσου. Η πανδημική αυτή κρίση είχε πολυεπίπεδες συνέπειες και ως εκ τούτου σημαντικό αντίκτυπο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Εδώ τίθεται και το θέμα του ρόλου της βιώσιμης ανάπτυξης στην πρόληψη μελλοντικών πανδημιών, καθώς τέτοια γεγονότα, όσο σπάνια και αν είναι, δεν έχουν συμπεριληφθεί στις παραδοσιακές προσεγγίσεις της βιωσιμότητας (Jones and Comfort, 2020).

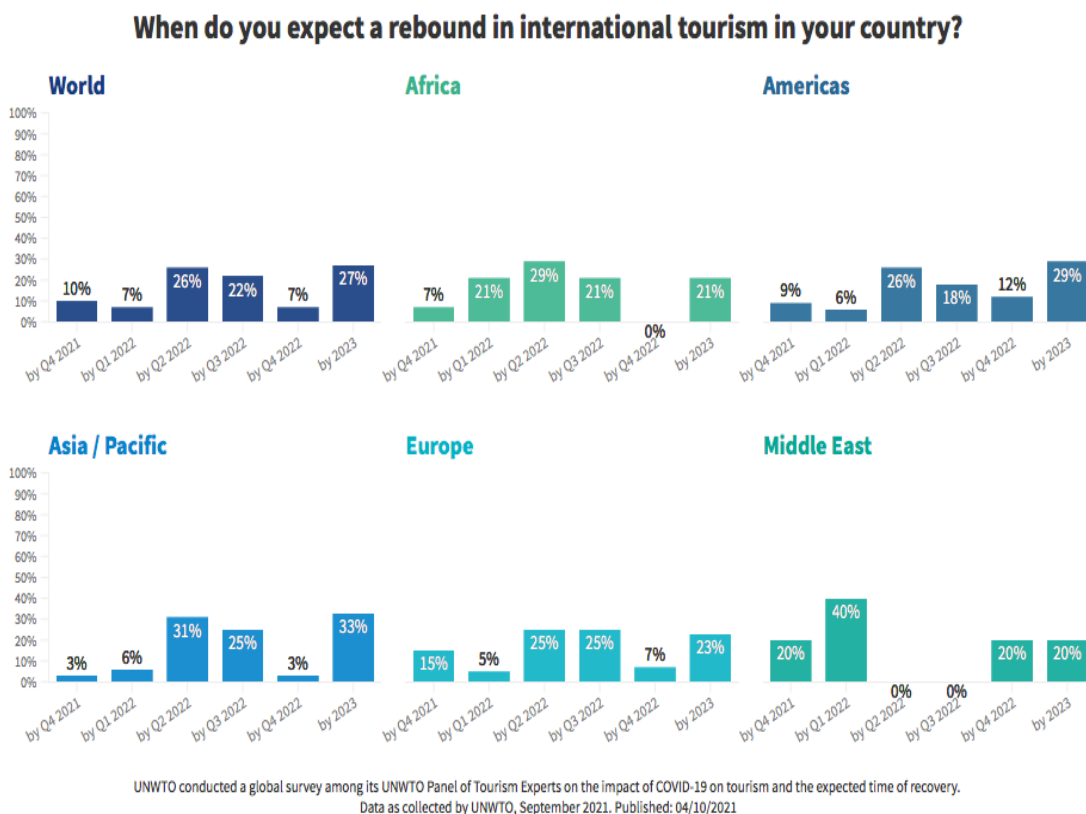
Η εμφάνιση της πανδημίας έκρυβε παραδόξως και μια θετική πτυχή. Ειδικότερα, εντοπίστηκε πληθώρα περιβαλλοντικών βελτιώσεων, συμπεριλαμβανομένων αξιοσημείωτων ελαττώσεων στα επίπεδα ρύπανσης και στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Τα παραπάνω ήταν αποτέλεσμα της παύσης λειτουργίας αρκετών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, της δραματικής μείωσης του αριθμού των αεροπορικών ταξιδιών και της περιορισμένης κυκλοφορίας μηχανοκίνητων οχημάτων. Ωστόσο, με την ανάκαμψη της οικονομίας, οι όποιες βελτιώσεις θα είναι πλέον μη διατηρήσιμες (Jones and Comfort, 2020).

Η παγκόσμια πλατφόρμα επιχειρηματικών δεδομένων Statista υπολόγισε τον αριθμό των θέσεων εργασίας που κινδύνευαν λόγω της πανδημίας στον τουριστικό τομέα των Ευρωπαϊκών κρατών το έτος 2020. Στην πρώτη θέση βρισκόταν η Γερμανία με τον αριθμό των θέσεων να φτάνει τις 1,6 εκατομμύρια, ενώ τα αντίστοιχα στοιχεία για τη Ρωσία, την Ιταλία, την Αγγλία, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Πορτογαλία ήταν 1,1 εκατομμύρια, 1 εκατομμύριο, 1 εκατομμύριο, 800 χιλιάδες, 800 χιλιάδες και 300 χιλιάδες, αντίστοιχα (Statista, 2020).

Ο παγκόσμιος τουρισμός κατέγραψε τη χειρότερη επίσημη χρονιά του το 2020, με τις διεθνείς αφίξεις να παρουσιάζουν πτώση της τάξης του 74% σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO). Οι διάφοροι ταξιδιωτικοί προορισμοί συγκέντρωσαν 1 δισεκατομμύριο λιγότερες διεθνείς επισκέψεις το 2020 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, λόγω της πρωτοφανούς μείωσης της τουριστικής ζήτησης και των εκτεταμένων ταξιδιωτικών περιορισμών. Η μοναδική συγκρίσιμη μείωση είναι η πτώση κατά 4% που καταγράφηκε κατά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2009. Σύμφωνα με το τελευταίο Παγκόσμιο Βαρόμετρο Τουρισμού του UNWTO, η παραπάνω τουριστική κατάρρευση οδήγησε σε

εκτιμώμενη απώλεια 1,3 τρισεκατομμυρίων δολαρίων σε έσοδα εξαγωγών, ήτοι περισσότερο από 11 φορές μεγαλύτερη από την αντίστοιχη απώλεια που καταγράφηκε κατά την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2009. Η πανδημική κρίση έχει θέσει σε κίνδυνο 100-120 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον άμεσο τουρισμό, με τις περισσότερες από αυτές να αφορούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ο σταδιακός εμβολιασμός κατά του COVID-19 αναμένεται να συμβάλλει στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, να επιτρέψει τη χαλάρωση των ταξιδιωτικών περιορισμών και να ομαλοποιήσει σιγά σιγά τα ταξίδια κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους (UNWTO, 2020).

Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας έρευνας σχετικά με τον εκτιμώμενο χρόνο ανάκαμψης και επαναφοράς του τουρισμού σε φυσιολογικά επίπεδα. Στη μελέτη αυτή συμμετείχαν μέλη της επιτροπής ειδικών τουρισμού του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού. Είναι φανερό ότι σε παγκόσμια εμβέλεια, περισσότερο από το 80% των ειδικών εικάζουν ότι ο διεθνής τουρισμός θα ανακάμψει μετά το 2^ο τρίμηνο του 2022, ενώ ειδικότερα περίπου το 40% θεωρεί ότι από το 2023 και μετά θα μπορεί να γίνει λόγος για τουριστική ανάκαμψη (UNWTO, 2020).

Διάγραμμα 8: Χρονικός προσδιορισμός της ανάκαμψης του διεθνούς τουρισμού

Πηγή: <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals>

Η κρίση του COVID-19 είχε σαφώς αρνητικές οικονομικά και κοινωνικά συνέπειες για τη βιώσιμη ανάπτυξη πολλών κρατών, όπου ο τουρισμός συνιστά βασικό οικονομικό πυλώνα. Σε ευρύτερη κλίμακα και πιο συγκεκριμένα σε πολλές μικρές λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, όπως π.χ οι Μαλδίβες, οι Σεϋχέλλες, η Γρενάδα και ο Άγιος Χριστόφορος και Νέβις, όπου ο τουρισμός αντιπροσωπεύει πάνω από το 50% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), το μέγεθος των άμεσων και έμμεσων απωλειών θέσεων εργασίας στον τουριστικό κλάδο εξαιτίας της πανδημίας, ήταν πολύ μεγαλύτερο. Τέτοια προβλήματα σίγουρα παρεμπόδισαν σημαντικά την πορεία της οικονομικής και κοινωνικής βιώσιμης ανάπτυξης σε πολλά μέρη του κόσμου (Jones and Comfort, 2020).

Η Ασία και ο Ειρηνικός (-84%), η πρώτη περιοχή που άγγιξε η πανδημία και αυτή με τους σημερινούς περισσότερους ταξιδιωτικούς περιορισμούς, - κατέγραψε τη μεγαλύτερη πτώση στις τουριστικές επισκέψεις το έτος 2020 (300 εκατομμύρια λιγότερες). Σε ότι αφορά τις υπόλοιπες ηπείρους, η Μέση Ανατολή και η Αφρική σημείωσαν παρόμοια μείωση (περίπου 75%), η Ευρώπη μείωση κατά 70% , παρά τη βραχύχρονη αναζωπύρωση το καλοκαίρι του 2020 και η Αμερική πτώση της τάξης του 69% στις διεθνείς αφίξεις. Για το έτος 2021, πέρα από την Ευρώπη που παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα μείωσης και την Αμερική που κατάφερε να περιορίσει το ποσοστό ελάττωσης, οι υπόλοιπες ήπειροι εμφάνισαν ακόμα πιο αρνητικά νούμερα στις διεθνείς αφίξεις συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη (UNWTO, 2020).

3.4 COVID-19 και ελληνική οικονομία

Το 2020 τόσο η ελληνική, όσο και η παγκόσμια οικονομία, υπέστησαν ένα ισχυρό πλήγμα λόγω της εμφάνισης και ραγδαίας εξάπλωσης του COVID-19. Η κατακόρυφη πτώση του εγχώριου ΑΕΠ κατά 9% ήταν άμεση συνέπεια της συνολικής ετήσιας μείωσης του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών, καθώς και της ιδιωτικής κατανάλωσης, κατά περισσότερα από 10 δις. ευρώ και 6 δις. ευρώ αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών μειώθηκαν κατά 22%, ενώ η ελάττωση των εισαγωγών κατά 7% δεν ήταν ήταν αρκετή για να ισορροπήσει το εμπορικό ισοζύγιο. Η

συρρίκνωση των εξαγωγών προκλήθηκε αποκλειστικά από τη μείωση των εξαγωγών υπηρεσιών κατά περίπου 44%, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές αγαθών κατέγραψαν ήπια άνοδο 4%. Αυτή η εικόνα που παρουσίασαν οι εξαγωγές υπηρεσιών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μείωση των ταξιδιωτικών εισπράξεων, που συνιστούν σημαντική εισοδηματική πηγή για την ελληνική οικονομία: η εισερχόμενη επιβατική κίνηση μειώθηκε κατά περίπου 78% και ανήλθε σε 7,41 εκατομμύρια επισκέπτες έναντι 37 εκατομμυρίων επισκεπτών το 2019. Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις το 2020 ανήλθαν σε 4.319 εκατομμύρια ευρώ, καταγράφοντας μείωση της τάξης του 76% συγκριτικά με το 2019 (Missos et al., 2021).

Σημαντικές ήταν, επίσης, οι συνέπειες εμφάνισης της πανδημίας και για τη διανομή εισοδημάτων στον τουριστικό κλάδο. Ειδικότερα, λόγω και των χαμηλών αρχικά εκτιμήσεων των τουριστικών αφίξεων, διαμορφώθηκε ένα φαινόμενο υποαπασχόλησης εργατικού δυναμικού. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να υπάρχει μεγαλύτερος φόρτος εργασίας ανά εργαζόμενο, χωρίς να υφίσταται ταυτόχρονα, όμως, και ανάλογη μισθολογική επιβράβευση για αυτήν την αυξημένη παραγωγικότητα. Αυτή η επιβάρυνση των εργαζομένων έγινε εντονότερη λόγω και της μείωσης των κυβερνητικών ρυθμίσεων στην αγορά εργασίας μετά το 2010. Σε αντίθεση με τα παραπάνω, για το πρώτο μισό του 2021, η ελληνική κυβέρνηση κάλυψε εξ' ολοκλήρου τις εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές για τις επιχειρήσεις τουριστικών καταλυμάτων και μη εποχικές τουριστικές επιχειρήσεις. Αυτό φάνηκε και από την κοινή υπουργική απόφαση των υπουργείων Οικονομικών και Εργασίας, σύμφωνα με την οποία το κόστος κάλυψης των ανωτέρω εισφορών ανήλθε στα 3,4 εκατομμύρια ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι μετά την αύξηση της τουριστικής ζήτησης, το καθαρό εθνικό προϊόν περιλαμβάνει 50% υψηλότερη αναλογία κέρδους-μισθού συγκριτικά με τον μέσο όρο στην ευρύτερη οικονομία (Missos et al., 2021).

Σύμφωνα με την Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας της Τράπεζας της Ελλάδος, το 2021 η ελληνική οικονομία σημείωσε εξαιρετικά ταχεία ανάπτυξη, μετά την σημαντική ύφεση της τάξεως του 9% το έτος 2020, λόγω της εμφάνισης της πανδημίας COVID-19 και των περιοριστικών μέτρων για την αντιμετώπισή της. Κατά συνέπεια, το ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση 16,2% το δεύτερο τρίμηνο του 2021. Αυτή η θετική πορεία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης, του διαθέσιμου εισοδήματος, των εξαγωγών, καθώς επίσης και στον ακαθάριστο σχηματισμό πάγιου κεφαλαίου, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα (Τράπεζα της Ελλάδος, 2021):

Πίνακας Π.1 Το ΑΕΠ και οι κύριες συνιστώσες του (2017 – β' τρίμηνο 2021)

Ποσοστιαίες μεταβολές (σταθερές αγορές τιμές 2015, εποχικά διορθωμένα στοιχεία)

	2017	2018	2019	2020	γ' τρίμ. 2020	δ' τρίμ. 2020	α' τρίμ. 2021	β' τρίμ. 2021
Ιδιωτική κατανάλωση	2,5	1,7	1,8	-7,9	-1,2	-4,1	-3,7	13,2
Δημόσια δαπάνη	-1,1	-3,5	1,7	2,6	4,8	7,3	8,1	6,1
Ακαθάριστες επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου	8,5	-4,3	-3,3	-0,3	0,1	4,4	10,6	12,9
Κατοικίες	-7,0	22,5	16,9	14,6	6,7	0,7	0,2	-1,1
Άλλες κατασκευές	-3,2	-15,9	-21,9	0,2	10,3	14,9	11,7	4,3
Εξοπλισμός	24,4	-0,4	3,0	-4,8	-8,9	-3,2	15,6	34,2
Εγχώρια ζήτηση	0,8	1,4	1,1	-3,5	0,1	-1,1	0,0	11,6
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	8,5	9,1	4,9	-21,5	-25,6	-16,2	-10,9	22,6
Εξαγωγές αγαθών	5,8	9,7	2,0	4,2	4,3	13,7	8,7	17,1
Εξαγωγές υπηρεσιών	10,7	8,6	7,4	-42,6	-52,7	-41,9	-34,4	28,8
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,4	8,1	3,1	-7,6	-5,5	-8,0	-3,3	22,5
Εισαγωγές αγαθών	5,7	7,1	2,0	-4,3	-1,6	-1,7	-2,1	19,7
Εισαγωγές υπηρεσιών	12,4	11,1	6,2	-17,2	-18,1	-30,6	-8,5	35,2
Πραγματικό ΑΕΠ σε τιμές αγοράς	1,1	1,7	1,8	-9,0	-10,0	-6,8	-2,3	16,2

Πηγές: Ελληνική Στατιστική Αρχή και Τράπεζα της Ελλάδος.

Έκθεση
Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Δεκέμβριος 2021**Διάγραμμα 9:** Η εξέλιξη του ΑΕΠ τη χρονική περίοδο 2017-2021

Πηγή:

https://www.bankofgreece.gr/Publications/EKΘΕΣΗ_ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ_ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ_ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ_2021.pdf

Σχετικά με τον τραπεζικό τομέα, το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζικών ομίλων γνώρισε επιταχυνόμενη αύξηση, αγγίζοντας τα 307,8 δισεκατομμύρια ευρώ στο τέλος του δευτέρου τριμήνου του 2021, ήτοι αύξηση της τάξεως του 4% συγκριτικά με τα τέλη του 2020. Αυτές οι μεταβολές στη διάρθρωση και το ύψος του ενεργητικού οφείλονται, σε γενική βάση, στην αύξηση των ταμειακών διαθεσίμων, στη μείωση των δανείων, στην αύξηση των θέσεων σε ομόλογα και παράγωγα και στην αύξηση των μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων προς πώληση (Τράπεζα της Ελλάδος, 2021).

Στον παρακάτω πίνακα της Έκθεσης Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, φαίνεται ξεκάθαρα η εικόνα του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζικών ομίλων κατά τη διάρκεια της πανδημίας (2020-2021):

Πίνακας III.1 Διάρθρωση του ενεργητικού και του παθητικού των ελληνικών εμπορικών τραπεζικών ομίλων

(ποσά σε εκατ. ευρώ)

Ενεργητικό	2020		Ιούνιος 2021		Μεταβολή
		%		%	
Ταμείο και διαθέσιμα στην κεντρική τράπεζα	33.456	11,3	43.934	14,3	10.478
Απαιτήσεις έναντι πιστωτικών ιδρυμάτων	10.847	3,7	10.111	3,3	-736
Δάνεια	148.657	50,2	144.107	46,7	-4.550
Ομόλογα και παράγωγα	53.561	18,1	58.051	18,9	4.490
Συμμετοχές, ενσώματα και ασώματα	9.884	3,3	9.739	3,2	-145
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται προς πώληση	7.730	2,6	9.680	3,1	1.950
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	31.949	10,8	32.241	10,5	292
Σύνολο	296.084	100%	307.863	100%	11.779
Παθητικό	2020		Ιούνιος 2021		Μεταβολή
		%		%	
Καταθέσεις πελατών	196.081	66,2	204.531	66,4	8.450
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	47.811	16,1	53.450	17,4	5.639
Ομόλογα έκδοσης των τραπεζών	5.274	1,8	6.249	2,0	975
Υποχρεώσεις σχετιζόμενες με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα προς πώληση	3.939	1,3	3.953	1,3	14
Λοιπά	16.477	5,6	15.467	5,0	-1.010
Ίδια κεφάλαια	26.502	9,0	24.213	7,9	-2.289
Σύνολο	296.084	100%	307.863	100%	11.779

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

Έκθεση
Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας
Δεκέμβριος 2021**Διάγραμμα 10:** Η χρηματοοικονομική εικόνα των ελληνικών τραπεζικών ομίλων τη διετία 2020-2021

Πηγή:

https://www.bankofgreece.gr/Publications/EKΘΕΣΗ_ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ_ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ_ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ_2021.pdf

Όπως φαίνεται, η μεταβολή του παθητικού προκλήθηκε κύριως από:

- Την αύξηση των καταθέσεων των πελατών, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις άμεσες κρατικές ενισχύσεις και στα μέτρα αναστολής δανειακών-φορολογικών πληρωμών.
- Την αύξηση των υποχρεώσεων προς πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζα της Ελλάδος, 2021).

Ένα βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας κατά την περίοδο της πανδημίας και ειδικά μετά τον Μάρτιο του 2020 είναι η ασυμφωνία μεταξύ των αναπτυξιακών και δημοσιονομικών στόχων. Αυτό, σε συνδυασμό με άλλες προκλήσεις όπως η χαμηλή παραγωγικότητα, ο αποδυναμωμένος εμπορικός κλάδος, θεσμικές αστοχίες και φορολογικές ατέλειες, αποτέλεσαν μερικούς από τους παράγοντες που οδήγησαν στη χαμηλή οικονομική απόδοση της χώρας (Hazakis, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: Ο ελληνικός ξενοδοχειακός κλάδος στην εποχή του COVID-19

4.1 Γενικά στοιχεία

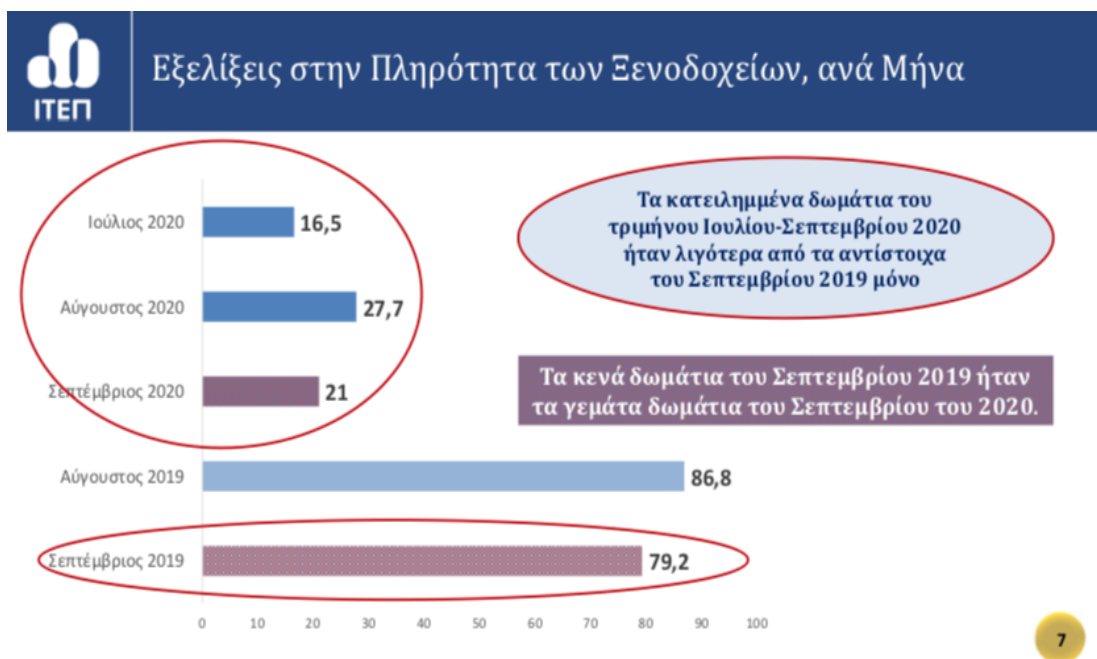
Όπως έχει προαναφερθεί, η εμφάνιση του COVID-19 είχε έντονη αρνητική επίδραση στις οικονομικές επιδόσεις όχι μόνο του ελληνικού, αλλά και του παγκόσμιου τουρισμού. Συνεπώς, ήταν εύλογη και αναμενόμενη η πτωτική πορεία του ξενοδοχειακού κλάδου κατά την περίοδο της πανδημίας. Παρακάτω, παρουσιάζονται μερικά γραφήματα από την έρευνα που διεξήγαγε το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ, 2020), τα οποία δείχνουν ξεκάθαρα την εξέλιξη των ελληνικών ξενοδοχείων στο διάστημα αυτό.

Διάγραμμα 11: Ξενοδοχεία που λειτούργησαν το 2020

Πηγή: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf>

- Όπως φαίνεται, μόνο το 60% των συνολικών ελληνικών ξενοδοχείων που λειτούργησαν το 2019, κατάφεραν να ανοίξουν και για το έτος 2020. Το στοιχείο αυτό δείχνει την οικονομική δυσχέρεια που προκάλεσε η πανδημία στον ξενοδοχειακό κλάδο της χώρας.

Διάγραμμα 12: Η εξέλιξη της πληρότητας των ξενοδοχείων το χρονικό διάστημα Σεπτεμβρίου 2019-Ιουλίου 2020

Πηγή: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf>

- Σε ότι αφορά τη μηνιαία εξέλιξη της πληρότητας των ξενοδοχειακών μονάδων, παρατηρείται σημαντική απόκλιση μεταξύ των ετών 2019 και 2020. Ενδεικτικά, η πληρότητα του τριμήνου Ιουλίου-Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2020 ήταν μικρότερη συνολικά από την πληρότητα μόνο του μήνα Σεπτεμβρίου του 2019, αποτέλεσμα των οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας στον ξενοδοχειακό κλάδο.

Διάγραμμα 13: Ποσοστιαία μεταβολή στη μέση τιμή των ξενοδοχείων

Πηγή: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf>

- Σχετικά με τις ξενοδοχειακές τιμές κατά μέσο όρο και τις μεταβολές που υπέστησαν, το παραπάνω γράφημα παρουσιάζει την τιμολογιακή διαφορά του δίμηνου Αυγούστου-Σεπτεμβρίου ανάμεσα στα έτη 2019 και 2020. Όπως φαίνεται, τον Αύγουστο του 2019 η μέση τιμή ήταν 100 ευρώ, ενώ το 2020 η αντίστοιχη 84 ευρώ, ήτοι μια καταγεγραμμένη μείωση της τάξης του 16%. Ομοίως, παρατηρήθηκε ελάττωση κατά 11,4 % μεταξύ Σεπτεμβρίου 2019 (79 ευρώ) και Σεπτεμβρίου 2020 (70 ευρώ).

Κατηγορία	2019	2020	Δ% 2020/2019
5*	3.007.494.439	719.325.978	-76,1%
4*	2.830.655.326	637.844.486	-77,5%
3*	1.344.389.350	240.625.973	-82,1%
2*	1.038.334.014	176.388.840	-83,0%
1*	136.793.970	57.168.669	-58,2%
Σύνολο	8.357.667.099	1.831.353.945	-78,1%

Ο τζίρος που πραγματοποιήσαν τα ξενοδοχεία το 2020 ήταν μειωμένος κατά **78%** σε σχέση με το 2019

Διάγραμμα 14: Έσοδα των ξενοδοχείων τη χρονική περίοδο 2019-2020

Πηγή: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf>

- Στον πίνακα αυτόν καταγράφεται ο τζίρος όλων των ξενοδοχειακών κατηγοριών τη διετία 2019-2020, καθώς και η ποσοστιαία μεταβολή του στο διάστημα αυτό. Σε μεγαλύτερο βαθμό επηρεάστηκαν αρνητικά τα ξενοδοχεία δύο αστέρων (-83%), ενώ τα ξενοδοχεία με ένα αστέρι εμφάνισαν τη μικρότερη μείωση στα έσοδά τους (-58,2%). Σε συνολική κλίμακα, ο ξενοδοχειακός κλάδος κατέγραψε το έτος 2020 μείωση 78,1 % συγκριτικά με το προηγούμενο έτος.

Διάγραμμα 15: Απώλεια ρευστότητας στα ελληνικά ξενοδοχεία το έτος 2020

Πηγή: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf>

- Τέλος, καίριας σημασίας ήταν και το σημαντικό ζήτημα ρευστότητας που αναγκάστηκαν να αντιμετωπίσουν οι ξενοδοχειακές μονάδες, πέρα από την πληθώρα άλλων θεμάτων οικονομικής φύσεως. Συγκεκριμένα για το έτος 2020, με το 15,2% του τζίρου να παραμένει ανείσπρακτο και με μειωμένες προκαταβολές κατά 83,3%, τα ξενοδοχεία σημείωσαν έλλειψη ρευστότητας μεγέθους 900 εκατομμυρίων ευρώ.

Στα επόμενα υποκεφάλαια θα ακολουθήσει η χρηματοοικονομική ανάλυση ενδεικτικών μεγάλων τουριστικών εταιριών για την τριετία 2019-2021 ή διετία 2019-2020, ανάλογα και τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις. Η επιλογή των συγκεκριμένων ξενοδοχειακών ομίλων-εταιριών έγινε λόγω της ισχυρούς φήμης τους, της ελληνικής τους φύσης, καθώς και λόγω της διαθεσιμότητας των πρόσφατων οικονομικών στοιχείων που απαιτούνται, ώστε να εξαχθεί ένα ασφαλές συμπέρασμα σχετικά με τις τουριστικές οικονομικές επιδόσεις πριν και μετά την εμφάνιση της πανδημίας.

Στην ανάλυση αυτή, θα εξεταστούν τόσο οι οικονομικές καταστάσεις των επιλεγόμενων εταιριών, όσο και διάφοροι αριθμοδείκτες, συγκριτικά για την προγενέστερη (2019) και μεταγενέστερη (2020 και ύστερα) περίοδο της εμφάνισης της πανδημίας. Με αυτόν τον τρόπο, θα είμαστε σε θέση να εξάγουμε κάποια πορίσματα σχετικά με τον βαθμό του οικονομικού αντίκτυπου του ιού στον τουριστικό κλάδο, έστω και με βάση το μικρό αυτό δείγμα εταιριών που πρόκειται να αναλυθούν.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθούν οι αριθμοδείκτες και οι κατηγορίες στις οποίες ανήκουν. Γενικά, υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες χρηματοοικονομικών δεικτών:

- 1) Ρευστότητας
- 2) Δραστηριότητας
- 3) Χρέους ή Μόχλευσης
- 4) Κερδοφορίας ή Αποδοτικότητας

1) Δείκτες ρευστότητας

Προσδιορίζουν την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται επιτυχώς στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Διακρίνονται σε:

- Δείκτη γενικής ρευστότητας = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
- Δείκτη άμεσης ρευστότητας = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
- Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης = Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Παρατηρήσεις

- Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης γενικής ρευστότητας, τόσο καλύτερη είναι και η ρευστότητα της επιχείρησης, διότι τόσο μεγαλύτερο θα είναι και το ποσοστό του κυκλοφορούντος ενεργητικού που μπορεί να ρευστοποιηθεί (μετατραπεί σε μετρητά) και να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.
- Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας λαμβάνεται ως ικανοποιητικός, όταν είναι μεγαλύτερος της μονάδας (>1).
- Αρνητικό κεφάλαιο κίνησης είναι ένδειξη αφερεγγυότητας για μια επιχείρηση, γιατί σημαίνει ότι δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της (Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > Κυκλοφορούν Ενεργητικό) (Νούλας, 2015).

2) Δείκτες δραστηριότητας

Προσδιορίζουν την ταχύτητα με την οποία τα περιουσιακά στοιχεία δύνανται να μετατραπούν σε μετρητά ή πωλήσεις (ρευστοποιηθούν). Με αυτούς τους δείκτες υπολογίζεται η πραγματική ρευστότητα των στοιχείων της επιχείρησης. Διακρίνονται σε:

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων = $\text{Πωλήσεις} / \text{Αποθέματα}$
- Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης = $360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων}$
- Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων = $\text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις}$
- Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών = $\text{Πληρωτέοι Λογαριασμοί} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει}$
- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ύψος Πάγιων Στοιχείων}$
- Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ενεργητικό}$

Παρατηρήσεις

- Η Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων εκφράζει τον αριθμό των φορών μέσα στο χρόνο, που τα αποθέματα μετατρέπονται σε πωλήσεις.
- Όσο μικρότερη είναι η τιμή του δείκτη της μέσης περιόδου αποθεματοποίησης, τόσο λιγότερο παραμένουν τα αποθέματα στις αποθήκες της εταιρίας και άρα τόσο καλύτερη είναι η συνολική ρευστότητα και κερδοφορία.
- Η Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων δείχνει τον μέσο αριθμό ημερών που χρειάζεται η επιχείρηση για να εισπράξει τις απαιτήσεις της. Όσο μικρότερο είναι αυτό το χρονικό διάστημα, τόσο καλύτερη είναι προφανώς η ρευστότητα και η κερδοφορία της επιχείρησης.
- Η Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών δείχνει τον μέσο αριθμό ημερών που χρειάζεται η επιχείρηση για να εξοφλήσει τις πληρωτέες υποχρεώσεις της. Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης, τόσο μεγαλύτερη η χρονική άνεση για την επιχείρηση και συνεπώς τόσο καλύτερη και η κερδοφορία και η ρευστότητα της.
- Η Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων είναι ένας δείκτης αντιπροσωπευτικός της αποτελεσματικότητας της επιχείρησης.
- Η Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού δείχνει την ικανότητα της επιχείρησης να αξιοποιεί αποτελεσματικά τα περιουσιακά της στοιχεία για την επίτευξη πωλήσεων (Νούλας, 2015).

3) Δείκτες Χρέους ή Μόχλευσης

Οι δείκτες χρέους παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τους πιστωτές της, με τα προσδωκόμενα κέρδη από την χρήση ξένων κεφαλαίων και με τον βαθμό ελέγχου της επιχείρησης από τους ιδιοκτήτες της. Διακρίνονται σε:

- Δείκτης Χρέους = $\text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Ενεργητικό}$
- Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης = $\text{Σύνολο Δανεισμού} / \text{Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων}$

- Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια
= Μακροπρόθεσμος Δανεισμός / Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων
- Δείκτης Κάλυψης Τόκων = Κέρδη πριν από τόκους και φόρους / Τόκοι

Παρατηρήσεις

- Ο δείκτης χρέους εκφράζει το ποσοστό του ενεργητικού, το οποίο έχει αντληθεί από τους πιστωτές της εταιρίας. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του, τόσο μεγαλύτερη είναι και η χρηματοοικονομική μόχλευση και ο κίνδυνος. Το διάστημα των τιμών του είναι το $[0,1]$, ενώ ικανοποιητική θεωρείται μια τιμή κοντά στη μέση (0,5), διότι τότε υπάρχει ισορροπία μεταξύ ιδίων και ξένων κεφαλαίων.
- Ο δείκτης κεφαλαιακής μόχλευσης εκφράζει το ποσοστό των εταιρικών κεφαλαίων που προέρχεται από ξένα κεφάλαια. Ομοίως, όσο μεγαλύτερη η τιμή του, τόσο υψηλότερη και η χρηματοοικονομική μόχλευση.
- Ο δείκτης μακροπρόθεσμου χρέους προς συνολικά μακροπρόθεσμα κεφάλαια εκφράζει τη σπουδαιότητα του μακροπρόθεσμου χρέους για την εταιρική κεφαλαιακή δομή.
- Ο δείκτης κάλυψης τόκων εκφράζει τη δυνατότητα της επιχείρησης να εξοφλεί τους τόκους της. Όσο μεγαλύτερη η τιμή του, τόσο καλύτερη και η ικανότητα αυτή της εταιρίας (Νούλας. 2015).

4) Δείκτες Κερδοφορίας ή Αποδοτικότητας

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους = $(\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις}$
- Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους = $\text{Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους} / \text{Πωλήσεις}$
- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους = $\text{Κέρδη μετά από Φόρους} / \text{Πωλήσεις}$
- Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) = $\text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Ίδια Κεφάλαια}$
- Απόδοση Ενεργητικού (ROA) = $\text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Ενεργητικό}$

Παρατηρήσεις

- Ο δείκτης μικτού περιθώριου κέρδους παρουσιάζει το ποσοστό των εσόδων που εν τέλει απομένει στην επιχείρηση, μετά την κάλυψη του κόστους των προϊόντων. Σχετίζεται με την αποτελεσματικότητα και την τιμολογιακή πολιτική της εταιρίας.
- Ο δείκτης λειτουργικού περιθώριου κέρδους εκφράζει τη λειτουργική αποτελεσματικότητα της εταιρίας.
- Ο δείκτης καθαρού περιθώριου κέρδους δείχνει το καθαρό κέρδος που αναλογεί στην επιχείρηση για κάθε ευρώ πωλήσεων που εισπράττει, δηλαδή την αποδοτικότητα των πωλήσεων της.
- Ο δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων μετράει προφανώς την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων και έχει τεράστια σημασία για τους μετόχους, διοτί μια χαμηλή τιμή του συγκριτικά με αυτόν άλλων επιχειρήσεων υποδηλώνει αδυναμία άντλησης νέων κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά, με ότι αρνητικό συνεπάγεται αυτό για την επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα.
- Ο δείκτης απόδοσης ενεργητικού εκφράζει την ικανότητα αξιοποίησης των επιχειρηματικών πόρων από τη διοίκηση με σκοπό την επίτευξη κερδών (Νούλας, 2015).

4.2 SANI RESORT

Το ξενοδοχειακό συγκρότημα Sani Resort βρίσκεται στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής και αποτελείται από πέντε ξενοδοχεία, το καθένα με τον δικό του μοναδικό χαρακτήρα, τα οποία είναι τα εξής:

- Sani Beach
- Sani Club
- Sani Dunes
- Porto Sani
- Sani Asterias

Το Sani Resort καταφέρνει να συνδυάσει την ομορφιά εφτά παραλιών, τους πεντακάθαρους υγρότοπους και το καταπράσινο στοιχείο της φύσης, διαμορφώνοντας ένα ολοκληρωμένο πακέτο διακοπών για τους υποψήφιους επισκέπτες. Για τον λόγο

αυτόν έχει χαρακτηριστεί από τα Παγκόσμια Ταξιδιωτικά Βραβεία του 2021 ως ηγέτης στην κατηγορία των οικογενειακών και παραλιακών θερέτρων (Sani-resort, 2021).

Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθεί η παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας τα έτη 2019 και 2020, η σύγκριση για αυτή τη διετία μέσω χρηματοοικονομικής ανάλυσης και τελικά θα εξαχθεί ένα συμπέρασμα για την οικονομική εικόνα της επιχείρησης πριν (2019) και μετά (2020) την πανδημία.

Όπως παρατηρούμε από τον παρακάτω συγκριτικό ισολογισμό για τα έτη 2019 και 2020, αν και το συνολικό ενεργητικό της εταιρίας έχει επιδείξει μια σχετική σταθερότητα, υπάρχει αντιθέτως μια εμφανής μείωση της καθαρής θέσης και άρα μια αύξηση του παθητικού από το 2019 στο 2020, ώστε να επαληθεύεται η βασική λογιστική ισότητα (Ενεργητικό = Παθητικό + Καθαρή θέση). Ειδικότερα, η ελάττωση των ιδίων κεφαλαίων οφείλεται στη μεταβολή του λογαριασμού Αποτελέσματα εις νέον από θετικό υπόλοιπο 19.943.469 ευρώ το 2019 σε αρνητικό υπόλοιπο 12.537.732 ευρώ το 2020. Σε ό,τι αφορά το παθητικό, η αύξηση του από 341.815.923 το 2019 σε 378.644.725 οφείλεται επί το πλείστον στην αυξημένη εισροή δανειακών κεφαλαίων, παρά τη σημαντική μείωση των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων. Σε γενικές γραμμές, όμως, το σύνολο των υποχρεώσεων και των ιδίων κεφαλαίων (που ισούται με το ενεργητικό) κυμάνθηκε στα ίδια, κατά προσέγγιση, επίπεδα τη διετία αυτή.

Κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης

	Note	31.12.2020	31.12.2019
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ			
Μη κυκλοφορούν ενεργητικό			
Ενσώματα πάγια περιουσιακά στοιχεία	5	354.580.570	342.736.410
Δικαιώματα χρήσης	6	3.225.936	3.676.661
Αύλα περιουσιακά στοιχεία	7	97.350.716	100.677.556
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	8	1.996	1.996
Πελάτες και λοιπές απαιτήσεις	9	65.664	71.236
Σύνολο μη κυκλοφορούντος ενεργητικού		455.224.882	447.163.859
Κυκλοφορούν ενεργητικό			
Αποθέματα	10	2.943.856	2.500.308
Πελάτες και λοιπές απαιτήσεις	9	7.953.156	11.499.885
Απαιτήσεις από φόρο εισοδήματος		-	1.269.201
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	11	7.895.952	14.023.090
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού		18.792.964	29.292.485
Σύνολο ενεργητικού		474.017.845	476.456.343
ΤΑΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο και Αποθεματικό υπέρ το άρτιο	12	41.820.477	41.820.477
Λοιπά αποθεματικά	13	47.661.045	47.661.045
Αποτελέσματα εις νέον		(12.537.732)	19.943.469
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		76.943.791	109.424.992
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις			
Δανεισμός	14	321.902.834	277.038.062
Υποχρεώσεις από μισθώσεις	15	2.477.110	2.650.946
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	16	2.409.095	2.768.414
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	17	45.620.391	53.074.468
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	18	1.163.526	1.112.465
Κρατικές επιχορηγήσεις	19	4.177.843	4.301.961
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	20	78.427	82.247
Προβλέψεις	28	815.500	787.359
Σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων		378.644.725	341.815.923
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις			
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	20	17.296.980	13.315.731
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		9.711	-
Δανεισμός	14	264.671	10.975.494
Υποχρεώσεις από μισθώσεις	15	670.850	705.586
Κρατικές επιχορηγήσεις	19	187.118	218.618
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων		18.429.329	25.215.429
Σύνολο υποχρεώσεων		397.074.055	367.031.351
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		474.017.845	476.456.343

Διάγραμμα 16: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

Πηγή: http://sanifinancial.gr/_files/Documents/Sani/SANI_IFRS_FS_31.12.2020_GR_Final_signed.pdf

Αναφορικά με την απόδοση της εταιρίας τη διετία 2019-2020 και τα κέρδη/ζημίες που παρουσίασε, αρκεί ένας έλεγχος της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης για τα οικονομικά έτη 2019 και 2020:

Κατάσταση αποτελεσμάτων και λοιπών συνολικών εισοδημάτων

	Note	01.01.2020 - 31.12.2020	1.1.2019 - 31.12.2019
Πωλήσεις		19.545.582	104.250.951
Κόστος πωληθέντων	21	(31.423.235)	(61.032.304)
Μικτό κέρδος		(11.877.653)	43.218.648
Έξοδα διάθεσης	21	(4.231.897)	(3.749.391)
Έξοδα διοίκησης	21	(8.756.814)	(11.455.237)
Λοιπά λειτουργικά έσοδα	23	3.143.324	4.802.925
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	23	(2.486.169)	(2.663.366)
Λοιπά κέρδη / (ζημιές) - καθαρά	24	(52.200)	(3.999.017)
Αποτελέσματα εκμετάλλευσης		(24.261.408)	26.154.561
Χρηματοοικονομικά έσοδα	25	251.384	97
Χρηματοοικονομικά έξοδα	25	(15.952.817)	(18.841.356)
Χρηματοοικονομικά έσοδα/(έξοδα) - καθαρά	25	(15.701.433)	(18.841.259)
Κέρδη/(Ζημιές) προ φόρων		(39.962.842)	7.313.302
Φόρος εισοδήματος	26	7.460.693	(1.142.324)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) χρήσης		(32.502.149)	6.170.979
<i>Λοιπά συνολικά εισοδήματα χρήσης που δε θα μεταφερθούν στα αποτελέσματα χρήσης</i>			
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές)-προ φόρων	18	27.562	(181.341)
Αναλογιστικά κέρδη/(ζημιές)-φόρος εισοδήματος	17	(6.615)	43.522
Συγκεντρωτικά συνολικά εισοδήματα χρήσης		20.947	(137.819)
<i>Λοιπά συνολικά εισοδήματα χρήσης που δε θα μεταφερθούν στα αποτελέσματα χρήσης</i>			
		(32.481.201)	6.033.159

Διάγραμμα 17: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

Πηγή:http://sanifinancial.gr/_files/Documents/Sani/SANI_IFRS_FS_31.12.2020_GR_Final_signed.pdf

Όπως φαίνεται, η πανδημία είχε ξεκάθαρο αντίκτυπο στα οικονομικά αποτελέσματα της εταιρίας, καθώς από καθαρό κέρδος 6.170.979 ευρώ το 2019 κατέληξε να πραγματοποιεί καθαρή ζημία 32.502.149 ευρώ το 2020. Σημαντικό μερίδιο ευθύνης για αυτήν την εικόνα είχε η τεράστια πτώση των πωλήσεων κατά ποσοστό άνω του 80%, με αποτέλεσμα το κόστος πωληθέντων, παρά τον υποδιπλασιασμό του σε σχέση με το 2019, να είναι αρκετά υψηλότερο από τις πωλήσεις το 2020.

Κατάσταση Ταμειακών Ροών

	Σγ μ.	01.01.2020 - 31.12.2020	01.01.2019 - 31.12.2019
Κέρδη προ φόρων		(39.962.842)	7.313.302
προσαρμογές για:			
Αποσβέσεις ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	5	7.269.519	6.758.588
Αποσβέσεις άυλων περιουσιακών στοιχείων	6	561.925	732.813
Αποσβέσεις άυλων περιουσιακών στοιχείων (Κέρδος) / Ζημία από πώληση πάγιων περιουσιακών στοιχείων	7	3.497.291	3.478.743
Χρηματοοικονομικά έσοδα / (έξοδα) - καθαρά	5	(450)	24.052
Αποσβέσεις κρατικών επιχορηγήσεων	25	15.701.433	18.841.259
Διγγραφή πάγιων περιουσιακών στοιχείων	23	(155.618)	(218.618)
		-	4.409.970
		(13.088.741)	41.340.109
Μεταβολές στο κεφάλαιο κίνησης			
(Αύξηση) / μείωση αποθεμάτων		(443.547)	(194.133)
(Αύξηση) / μείωση πελατών και λοιπών απαιτήσεων		3.552.301	(3.137.226)
Αύξηση / (μείωση) προμηθευτών και λοιπών υποχρεώσεων		3.981.249	2.217.044
Αύξηση / (μείωση) στις προβλέψεις για λοιπές υποχρεώσεις και πιστωτές		28.141	(1.080.838)
Αύξηση / (μείωση) υποχρεώσεων παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία		78.624	59.471
		7.196.768	(2.135.683)
Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες		(5.891.973)	39.204.426
Καταβληθέντες τόκοι		(9.357.887)	(8.228.516)
Καταβληθέντες τόκοι επί υποχρεώσεων από μισθώσεις		(97.453)	(111.361)
Καταβληθείς φόρος εισοδήματος		222.865	(6.853.655)
		(15.124.448)	24.010.894
Καθαρές ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες			
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες			
Πληρωμές για αγοράς πάγιων περιουσιακών στοιχείων	5	(19.113.679)	(13.831.940)
Πληρωμές για αγοράς άυλων περιουσιακών στοιχείων	7	(170.451)	(128.796)
Εισπράξεις από πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων	5	(0)	208.787
Τόκοι που εισπράχθηκαν		251.384	97
		(19.032.746)	(13.751.852)
Καθαρές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες			
Ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες			
Αποπληρωμή τραπεζικού δανεισμού		2.586	(8.361.000)
Εισπράξεις από δικταιρικό δανεισμό	30	10.000.000	-
Τραπεζικά δάνεια αναληφθέντα		62.781.000	34.769.000
Αποπληρωμή ενδοεταιρικού δανεισμού	30	(43.600.000)	(32.000.000)
Αποπληρωμή κεφαλαίου μισθώσεων (2018- Αποπληρωμές κεφαλαίου χρηματοδοτικών μισθώσεων)		(551.994)	(673.395)
		(601.536)	(698.415)
(Αύξηση) / μείωση παραγόμενων χρηματοοικονομικών μέσων			
Καθαρές ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες		28.030.055	(6.963.811)
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα		(6.127.139)	3.295.230
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στην αρχή της χρήσης	11	14.023.091	10.727.860
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα στο τέλος της χρήσης	11	7.895.952	14.023.090

Διάγραμμα 18: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

Πηγή: http://sanifinancial.gr/_files/Documents/Sani/SANI_IFRS_FS_31.12.2020_GR_Financial_signed.pdf

Σε ό,τι αφορά την εξέλιξη των εταιρικών ταμειακών ροών τη διετία 2019-2020, είναι για ακόμα μια φορά εμφανής η επίδραση της πανδημίας στα οικονομικά δεδομένα της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, υπήρξε μια μείωση μεγαλύτερη του 40% στα ταμειακά διαθέσιμα, δηλαδή στους οικονομικούς πόρους που μπορεί να αξιοποιήσει άμεσα η εταιρία για την κάλυψη των διαφόρων αναγκών της, από το 2019 μέχρι το 2020.

Σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση αυτή της εικόνας είχε και ο αυξημένος δανεισμός της

εταιρίας κατά το έτος 2020 (σχεδόν διπλασιασμός των εισερχόμενων δανειακών κεφαλαίων).

Ακολουθεί η ανάλυση αριθμοδεικτών για την εταιρία Sani Resort για τα έτη 2019 και 2020:

Δείκτες ρευστότητας

- Γενική ρευστότητα₂₀₁₉ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 29.292.485 / 25.215.429 = 1,16

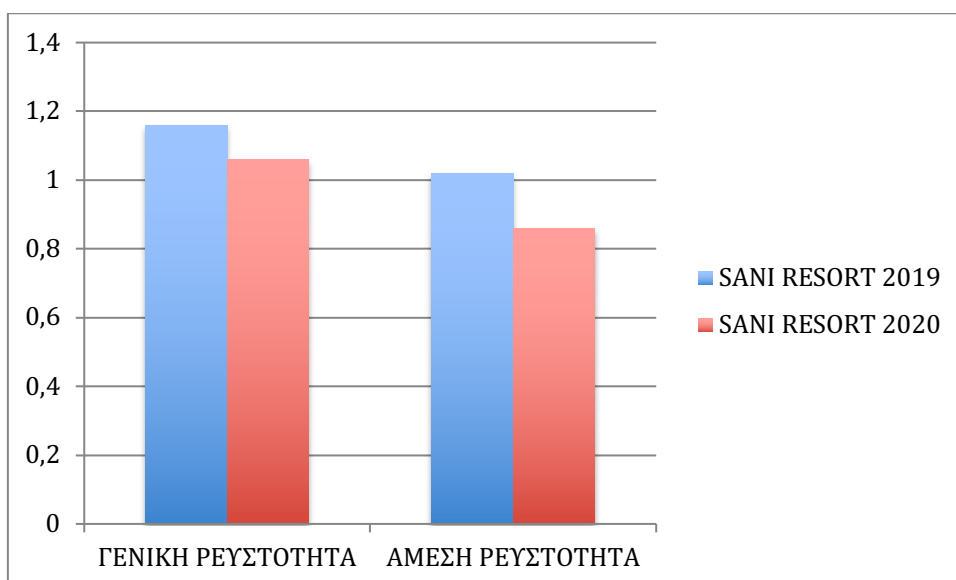
$$\text{Γενική ρευστότητα}_{2020} = \text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} / \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = 18.792.964 / 18.429.329 = 1,02$$

Όπως είναι αντιληπτό, η εταιρία το 2019 είχε μεγαλύτερη ικανότητα να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της μετά τη ρευστοποίηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού της. Θετικό είναι το γεγονός ότι και τα δύο έτη, το κυκλοφορούν ενεργητικό ήταν υψηλότερο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, αν και οι δείκτες απείχαν αρκετά από την τιμή του 2, που είναι γενικά αποδεκτή ως καλή (Νούλας, 2015).

- Άμεση ρευστότητα₂₀₁₉ = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = (29.292.485 – 2.500.308) / 25.215.429 = 1,06

$$\text{Άμεση ρευστότητα}_{2020} = (\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα}) / \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = (18.792.964 – 2.943.856) / 18.429.329 = 0,86$$

Το 2019 ο δείκτης άμεσης ρευστότητας σημείωσε μια ικανοποιητική τιμή (>1), ενώ το 2020 η τιμή του δείκτη έπεσε σε χαμηλά επίπεδα (<1), μια ένδειξη που παραπέμπει σε κάποια θέματα ρευστότητας που ενδεχομένως αντιμετώπιζε η εταιρία.

Διάγραμμα 19: Οι δείκτες γενικής-άμεσης ρευστότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

(Ιδία επεξεργασία)

- Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης 2019 = Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 29.292.485 - 25.215.429 = 4.077.056

$$\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης 2020} = \text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} - \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = 18.792.964 - 18.429.329 = 363.635$$

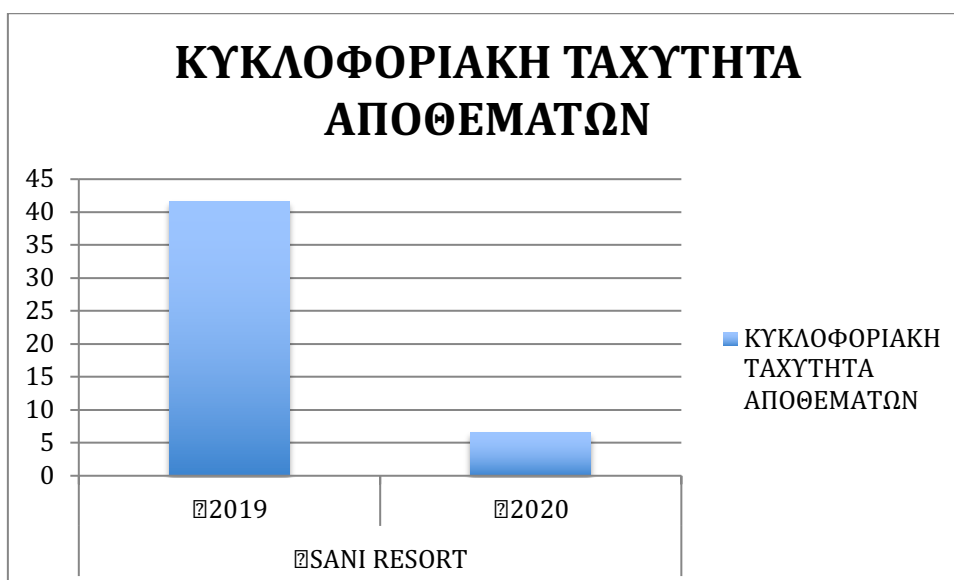
Και στα δύο έτη το καθαρό κεφάλαιο κίνησης ήταν θετικό, γεγονός που δείχνει ότι η συνολική ρευστότητα ήταν αρκετά ικανοποιητική τη διετία αυτή, αν και το 2019 η τιμή του δείκτη ήταν κατά πολύ υψηλότερη. Γενικά, πάντως, και τις δύο χρονιές η εταιρία ήταν ικανή να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

Δείκτες δραστηριότητας

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων 2019 = Πωλήσεις / Αποθέματα = 104.250.951 / 2.500.308 = 41,69

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων 2020} = \text{Πωλήσεις} / \text{Αποθέματα} = 19.545.582 / 2.943.856 = 6,64$$

Διάγραμμα 20: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

(Ιδία επεξεργασία)

Είναι εμφανές ότι η οικονομική δραστηριότητα της εταιρίας ήταν εντονότερη το 2019, διότι περίπου 42 φορές το χρόνο η επιχείρηση μετέτρεπε τα αποθέματα σε πωλήσεις, συγκριτικά με τις 7 σχεδόν φορές το 2020.

- Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2019 = $360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων} = 360 / 41,7 = 8,63$

Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2020 = $360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων} = 360 / 6,64 = 54,22$

Όμοιως, το 2019 τα αποθέματα της εταιρίας παρέμεναν στις αποθήκες της για μικρό χρονικό διάστημα (περίπου 9 ημέρες), γεγονός που αποτελούσε ένδειξη καλής ρευστότητας και κερδοφορίας. Αντίθετα, το 2020 η περίοδος αποθεματοποίησης ήταν σχεδόν επταπλάσια αυτής του 2019 (περίπου 54 ημέρες).

- Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2019 = $\text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις} = 11.499.885 / (104.250.951 / 360) = 11.499.885 / 289.586 = 39,71$

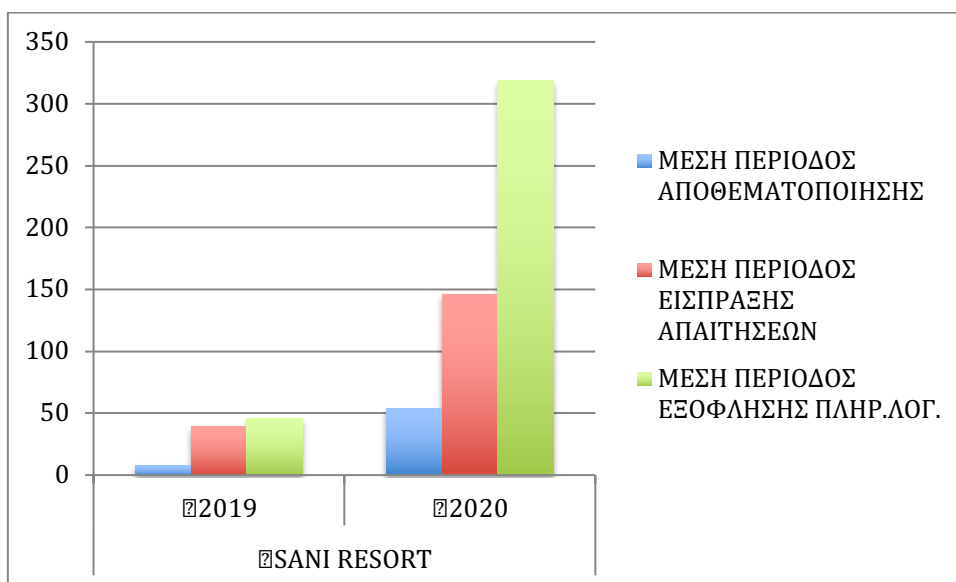
Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2020 = $\text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις} = 7.953.156 / (19.545.582 / 360) = 7.953.156 / 54.293 = 146,48$

Όσο μικρότερο είναι το χρονικό διάστημα για την είσπραξη των απαιτήσεων, τόσο καλύτερη θα είναι η κερδοφορία και η ρευστότητα της επιχείρησης. Δεδομένου αυτού, το 2019 η κατάσταση της εταιρίας ήταν θετικότερη, αφού εισέπραττε απαιτήσεις κάθε 40 περίπου ημέρες, συγκριτικά με το 2020, που το αντίστοιχο διάστημα ήταν 146 ημέρες.

- Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2019 = Πληρωτέοι Λογαριασμοί / Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει = $13.315.731 / 289.586 = 45,98$

Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2020 = Πληρωτέοι Λογαριασμοί / Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει = $17.296.980 / 54.293 = 318,59$

Αν και συνήθως όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη, τόσο καλύτερη και η εταιρική ρευστότητα και κερδοφορία, μια πολύ υψηλή τιμή ίσως αποτελεί ένδειξη αφερεγγυότητας για τους πιστωτές της επιχείρησης. Συνεπώς, το 2020, η τιμή του 1,44 ενδεχομένως να υποκρύπτει πιθανά προβλήματα ανταπόκρισης της εταιρίας στις υποχρεώσεις της απέναντι στους πιστωτές της.

Διάγραμμα 21: Δείκτες δραστηριότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

(Ιδία επεξεργασία)

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων 2019 = Πωλήσεις / Ύψος Πάγιων Στοιχείων = $104.250.951 / 447.163.859 = 0,23$

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων}_{2020} = \text{Πωλήσεις} / \text{Ύψος Πάγιων Στοιχείων} = 19.545.582 / 455.224.882 = 0,04$$

Το 2019, όπως είναι εμφανές από τις τιμές του δείκτη, η εταιρία παρουσίασε αρκετά υψηλότερη αποτελεσματικότητα συγκριτικά με το οικονομικό έτος 2020 (σχεδόν έξι φορές μεγαλύτερη η τιμή του δείκτη).

- Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού₂₀₁₉ = Πωλήσεις / Ενεργητικό
= 104.250.951 / 476.456.343 = 0,22
Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού₂₀₂₀ = Πωλήσεις / Ενεργητικό
= 19.545.582 / 474.017.845 = 0,04

Ομοίως με το προηγούμενο σκεπτικό, η εταιρική αποτελεσματικότητα ήταν και πάλι αρκετά υψηλότερη το 2019 σε σύγκριση με το 2020, γεγονός που ήταν αναμενόμενο λόγω της παρόμοιας φύσης των δύο δεικτών.

Δείκτες χρέους ή μόχλευσης

- Δείκτης Χρέους₂₀₁₉ = Σύνολο Υποχρεώσεων / Ενεργητικό = 367.031.351 / 476.456.343 = 0,77
Δείκτης Χρέους₂₀₂₀ = Σύνολο Υποχρεώσεων / Ενεργητικό = 397.074.055 / 474.017.845 = 0,84

Το 2019 η εταιρία αντιμετώπιζε χαμηλότερο χρηματοοικονομικό κίνδυνο, αφού η μικρότερη τιμή του δείκτη μεταφράζεται ως λιγότερο χρηματοδοτημένο από πιστωτές ενεργητικό.

- Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης₂₀₁₉ = Σύνολο Δανεισμού / Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων = (277.038.062 + 10.975.494) / (277.038.062 + 10.975.494 + 109.424.992) = 288.013.556 / 397.438.548
= 0,72
Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης₂₀₂₀ = Σύνολο Δανεισμού / Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων = (321.902.834 + 264.671) / (321.902.834 + 264.671 + 76.943.791) = 322.167.505 / 399.111.296 = 0,81

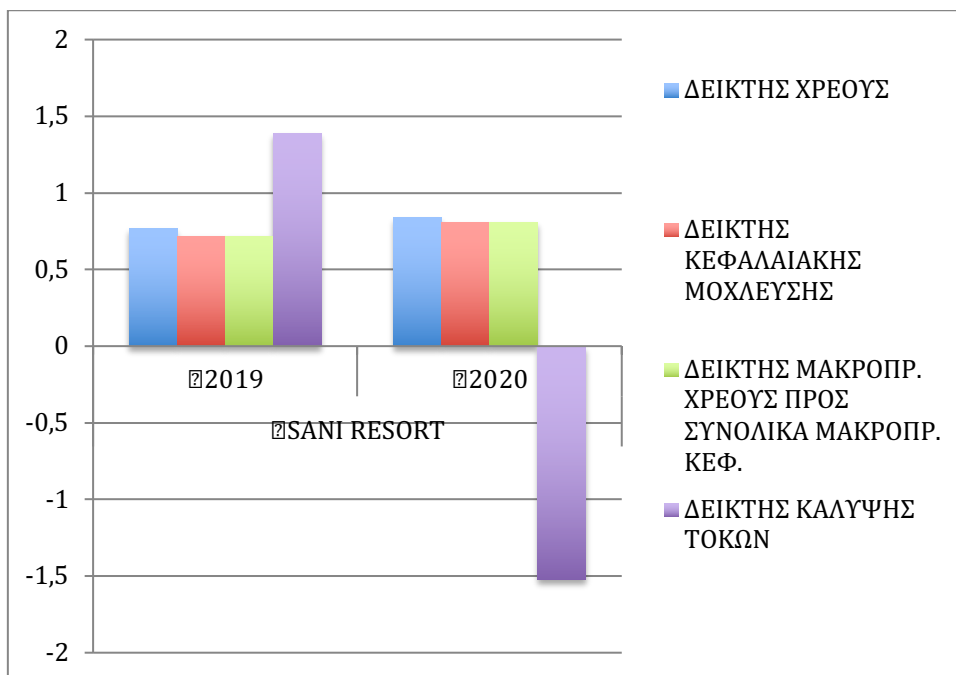
Ο δείκτης αυτός είναι παρόμοιος σημασίας με τον προηγούμενο. Ειδικότερα, το 2019 το 72% των συνολικών κεφαλαίων είχαν προέλθει από ξένα κεφάλαια, έναντι του 81% το 2020. Συνεπώς, η χρηματοοικονομική μόχλευση ήταν χαμηλότερη το 2019.

- Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια
 $_{2019} = \text{Μακροπρόθεσμος Δανεισμός} / \text{Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων} = 277.038.062 / (277.038.062 + 109.424.992) = 277.038.062 / 386.463.054 = 0,72$
Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια
 $_{2020} = \text{Μακροπρόθεσμος Δανεισμός} / \text{Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων} = 321.902.834 / (321.902.834 + 76.943.791) = 321.902.834 / 398.846.625 = 0,81$

Όπως φαίνεται από τις τιμές του δείκτη, το 2019 το μακροπρόθεσμο εταιρικό χρέος ήταν μικρότερης σημασίας για την κεφαλαιακή σύνθεση της επιχείρησης.

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων $_{2019} = \text{Κέρδη πριν από τόκους και φόρους} / \text{Τόκοι} = 26.154.561 / 18.841.356 = 1,39$
Δείκτης Κάλυψης Τόκων $_{2020} = \text{Κέρδη πριν από τόκους και φόρους} / \text{Τόκοι} = -24.261.408 / 15.952.817 = -1,52$

Προφανώς, το 2019 η ικανότητα της εταιρίας να εξοφλεί τους πληρωτέους τόκους της μέσω των κερδών της ήταν πολύ υψηλότερη συγκριτικά με το 2020, όπου σημείωσε ζημίες.

Διάγραμμα 22: Οι δείκτες χρέους-μόχλευσης της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

(Ιδία επεξεργασία)

Δείκτες Κερδοφορίας ή Αποδοτικότητας

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους 2019 = $(\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις}$
 $= (104.250.951 - 61.032.304) / 104.250.951 = 43.218.647 / 104.250.951 = 0,41$
 Μικτό Περιθώριο Κέρδους 2020 = $(\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις}$
 $= (19.545.582 - 31.423.235) / 19.545.582 = -11.877.653 / 19.545.582 = -0,61$

Το 2019 στην εταιρία, μετά την πληρωμή του προϊόντικού κόστους, παρέμενε το 41% των εσόδων της, ένα άκρως ικανοποιητικό ποσοστό, που δείχνει και την αποτελεσματικότητά της. Αντίθετα, λόγω των ζημιών, το 2020 ο δείκτης είχε αρνητική τιμή.

- Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2019 = $\text{Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους} / \text{Πωλήσεις} = 26.154.561 / 104.250.951 = 0,25$
 Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2020 = $\text{Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους} / \text{Πωλήσεις} = -24.261.408 / 19.545.582 = -1,24$

Το 2019, πριν την πληρωμή των τόκων και φόρων, η εταιρία είχε κέρδος 0,25 ευρώ ανά ευρώ πωλήσεων, που αποτελεί μια πολύ καλή τιμή του δείκτη. Το 2020, η εταιρία παρουσίασε ζημίες, συνεπώς εύλογα ο δείκτης είχε αρνητική τιμή.

- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2019 = $\text{Κέρδη μετά από Φόρους} / \text{Πωλήσεις}$

$$= 6.170.979 / 104.250.951 = 0,06$$

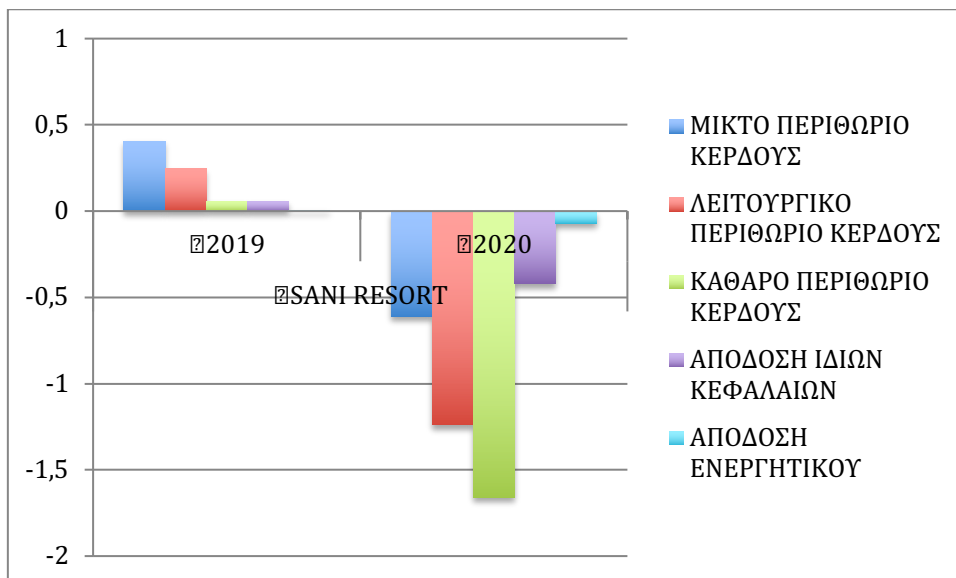
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2020 = Κέρδη μετά από Φόρους / Πωλήσεις

$$= -32.502.149 / 19.545.582 = -1,66$$

Η εταιρία το 2019, κατάφερε να είναι αποδοτική στις πωλήσεις της και να εφαρμόσει μια ορθή τιμολογιακή πολιτική, με βάση την εικόνα του δείκτη.

- Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2019 = Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια
 $= 6.170.979 / 109.424.992 = 0,06$
 Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2020 = Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια
 $= -32.502.149 / 76.943.791 = -0,42$
- Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2019 = Καθαρά Κέρδη / Ενεργητικό
 $= 6.170.979 / 476.456.343 = 0,01$
 Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2020 = Καθαρά Κέρδη / Ενεργητικό
 $= -32.502.149 / 474.017.845 = -0,07$

Το 2019, τόσο η απόδοση ενεργητικού, όσο και η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων, ήταν θετική, ένδειξη της αποτελεσματικής διοίκησης της εταιρίας. Το 2020, ομοίως και με όλους τους άλλους δείκτες κερδοφορίας, η τιμή του δείκτη ήταν αρνητική, λόγω των ζημιών που σημείωσε η εταιρία.

Διάγραμμα 23: Οι δείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας της εταιρίας SANI RESORT για τη διετία 2019-2020

(Ιδία επεξεργασία)

4.3 LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A.

Η δράση της εταιρίας ελληνικών ξενοδοχείων ΛΑΜΨΑ Α.Ε. σχετίζεται, κυρίως, με την λειτουργία και διοίκηση των πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων που ανήκουν στην ιδιοκτησία της. Πρόκειται για τα ξενοδοχεία “Μεγάλη Βρετανία” και King George στην Αθήνα, το διάσημο ξενοδοχείο “Hyatt Regency” στο Βελιγράδι, το ιστορικό ξενοδοχείο Mercure Excelsior στο Βελιγράδι, το Ξενοδοχείο Sheraton Rhodes και την προσεχή έναρξη λειτουργίας του ενοικιασθέντος ξενοδοχείου King’s Palace στην Πλατεία Συντάγματος (Lampsa, 2021).

Στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθεί η παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της εταιρίας τα έτη 2019, 2020 και 2021 (πρώτο εξάμηνο), η σύγκριση για αυτήν την τριετία μέσω χρηματοοικονομικής ανάλυσης και τελικά θα εξαχθεί ένα συμπέρασμα για την οικονομική εικόνα της επιχείρησης πριν (2019) και μετά (2020-2021) την πανδημία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αν και θα παρουσιαστούν τόσο οι ενοποιημένες καταστάσεις του ομίλου, όσο και οι ατομικές καταστάσεις της μητρικής εταιρίας, η χρηματοοικονομική ανάλυση θα επικεντρωθεί στις τελευταίες. Ο λόγος είναι ότι στον όμιλο ανήκουν και άλλες θυγατρικές εταιρίες με έδρα τη Σερβία και την Κύπρο, συνεπώς θα υπάρξει μια απόκλιση από το κεντρικό θέμα της εργασίας αυτής, που αναφέρεται στον αντίκτυπο της πανδημίας στις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις. Για τη γενικότερη ενημέρωση του αναγνώστη, οι εταιρίες που περιλαμβάνονται στον όμιλο είναι οι εξής:

Εταιρία	Νόμισμα Λειτουργίας	Έδρα	Ισοδύναμο % Συμμετοχής	Ίδιες Μετοχές	Μέθοδος Ενοποίησης	Συμμετοχή
ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ "ΛΑΜΨΑ" Α.Ε.	€	ΕΛΛΑΔΑ	Μητρική			
ΚΡΕΙΖΟΥΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.	€	ΕΛΛΑΔΑ	100,00%		Ολική	Άμεση
LUELLA ENTERPRISES LTD	€	ΚΥΠΡΟΣ	100,00%		Ολική	Άμεση
BEOGRADSKO MESOVITO PREDUZECE	€	ΣΕΡΒΙΑ	94,60%	5,4%	Ολική	Έμμεση
EXCELSIOR BELGRADE SOCIATE OWNED	€	ΣΕΡΒΙΑ	100,00%		Ολική	Έμμεση
MARKELIA ENTERPRISES COMPANY LTD	€	ΚΥΠΡΟΣ	100,00%		Ολική	Έμμεση

Διάγραμμα 24: Οι θυγατρικές του ομίλου της ΛΑΜΨΑ Α.Ε

Πηγή: https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/05/f.6.3-lampsa_notes_31.12.2020-final.pdf

Παρακάτω, αναγράφονται οι συγκριτικές καταστάσεις οικονομικής θέσης της εταιρίας ΛΑΜΨΑ Α.Ε για τη διετία 2019-2020. Όπως φαίνεται από μια πρώτη ματιά, το ενεργητικό ήταν κατά λίγο αυξημένο συγκριτικά με το 2020, ενώ αισθητή ήταν η άνοδος του παθητικού. Σε ό,τι αφορά την καθαρή θέση, προφανώς και κατέγραψε μείωση από το 2019 στο 2020, προκειμένου να επαληθευτεί η βασική λογιστική ισότητα (Ενεργητικό = Παθητικό + Καθαρή θέση). Ειδικότερα, πέρα από τις σχετικές αυξομειώσεις των υπολοίπων στοιχείων του ενεργητικού, τις μεγαλύτερες μεταβολές σημείωσαν τα ταμειακά διαθέσιμα (αύξηση), οι λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις (αύξηση) και οι επενδύσεις σε θυγατρικές (μείωση). Αναφορικά με το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων, αξιολογείται η σημαντική πτώση των κερδών εις νέον, που οδήγησε στη συνολική μείωση της καθαρής θέσης. Τέλος, η αύξηση των υποχρεώσεων οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον διπλασιασμό σχεδόν του βραχυπρόθεσμου δανεισμού της εταιρίας.

Κατάσταση Οικονομικής Θέσης

Ποσά σε χιλ. €	Σημ	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
		31/12/2020	31/12/2019	31/12/2020	31/12/2019
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ					
Μη κυκλοφοριακά Στοιχεία Ενεργητικού					
Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις	5.2	231.698	221.832	139.801	148.383
Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία	5.3	359	284	177	145
Υπεραξία	5.5	3.476	3.476		
Επενδύσεις σε θυγατρικές	5.4	-	-	27.865	35.526
Λοπές Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις	5.6	164	2.518	14.131	382
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	5.14	6.332	2.260	8.818	5.580
Σύνολο		242.029	230.371	190.792	190.016
Κυκλοφοριακά Περιουσιακά Στοιχεία Ενεργητικού					
Αποθέματα	5.7	1.347	1.645	996	1.285
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απαιτήσεις	5.8	735	2.014	600	1.740
Λοπές Απαιτήσεις	5.8	5.237	4.352	726	3.326
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα	5.9	24.215	25.885	20.856	11.253
Σύνολο		31.534	33.896	23.177	17.604
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων Ενεργητικού		273.563	264.266	213.969	207.619
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια Κεφάλαια	5.10				
Μετοχικό Κεφάλαιο		23.928	23.928	23.928	23.928
Διαφορά Υπέρ το Άρτιο		38.641	38.641	38.641	38.641
Αποθεματικά		11.158	5.455	(458)	(6.161)
Ίδιες Μετοχές		(3.631)	(3.631)		
Κέρδη/ Ζημίες εις νέον		14.948	37.334	1.915	20.586
Ίδια Κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής		85.044	101.728	64.026	76.993
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		-	-		
Σύνολο Ίδιων Κεφαλαίων		85.044	101.728	64.026	76.993
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	5.11	4.136	3.796	4.055	3.708
Μακροπρόθεσμες Δανειακές υποχρεώσεις	5.12	121.800	98.667	113.044	96.507
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις Μισθώσεων	5.13	23.565	23.354	(0)	41.864
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	5.14	2.282	2.785		
Λοπές Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	5.15	1.292	1.747	1.272	1.727
Μακροπρόθεσμες Συμβατικές Υποχρεώσεις		719	402	719	402
Λοπές Προβλέψεις	5.16	1.245	2.005	71	831
Σύνολο		155.041	132.756	119.161	103.216
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	5.17	2.928	4.974	2.166	4.262
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος	5.18	0	1.278	-	1.168
Βραχυπρόθεσμες Δανειακές Υποχρεώσεις	5.12	11.440	6.240	10.900	5.700
Βραχυπρόθεσμο τμήμα ομολογιακών και τραπεζικών δανείων	5.12	5.585	4.916	5.585	4.916
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις Μισθώσεων	5.13	170	68	42	64
Λοπές υποχρεώσεις	5.19	9.160	9.234	8.023	8.444
Βραχυπρόθεσμες Συμβατικές Υποχρεώσεις	5.19	4.194	3.073	4.066	2.856
Σύνολο		33.478	29.783	30.783	27.410
Σύνολο Υποχρεώσεων		188.518	162.539	149.943	130.626
Σύνολο Ίδιων Κεφαλαίων και Υποχρεώσεων		273.563	264.266	213.969	207.619

Διάγραμμα 25: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020

Πηγή: https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/05/f.6.3-lampsa_notes_31.12.2020-final.pdf

Κατάσταση Συνολικού Εισοδήματος

Ποσά σε χιλ. €	Σημ	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
		1/1- 31/12/2020	1/1- 31/12/2019	1/1- 31/12/2020	1/1- 31/12/2019
Πωλήσεις	5.20	17.735	77.815	12.789	65.075
Κόστος Πωληθέντων	5.20	(25.516)	(45.025)	(17.239)	(36.006)
Μικτό Κέρδος		(7.781)	32.790	(4.450)	29.069
Έξοδα Διάθεσης	5.20	(1.893)	(6.646)	(1.467)	(5.878)
Έξοδα Διοίκησης	5.20	(7.692)	(12.987)	(6.634)	(11.280)
Άλλα Έσοδα	5.20	2.989	1.586	2.401	1.373
Άλλα Έξοδα	5.20	(515)	(636)	(154)	(199)
Κέρδη Εκμετάλλευσης		(14.892)	14.108	(10.304)	13.085
Χρηματοοικονομικό κόστος	5.21	(4.403)	(3.420)	(3.975)	(3.354)
Χρηματοοικονομικό έσοδο	5.21	13	79	167	44
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα	5.21	166	(68)	212	(76)
Αποτελέσματα (Ζημιές) / αναστροφή αποτίμησης συμμετοχών	5.4	-	-	(2.040)	2.050
Αποτέλεσμα (Ζημιές) από απομειώσεις παγίων	5.2	(1.877)	0	0	0
Κέρδη / (Ζημιές) προ Φόρων		(20.993)	10.700	(15.940)	11.749
Φόρος Εισοδήματος	5.22	4.499	(3.769)	3.162	(3.582)
Καθαρά Κέρδη / (Ζημιές) περιόδου		(16.494)	6.931	(12.778)	8.166
Λοιπά Συνολικά Εισοδήματα που δεν αναταξινομούνται Στην κατάσταση αποτίμων σε μεταγενέστερες περιόδους					
Αποθεματικό αναλογιστικών αποτελεσμάτων		(250)	(327)	(250)	(327)
Επίδραση φόρου επί του αποθεματικού αναλογιστικών αποτελεσμάτων		60	78	60	78
Επίδραση φόρου επί του αποθεματικού αναλογιστικών αποτελεσμάτων λόγω αλλαγής φορ. Συντελεστή		-	(6)	-	(6)
Λοιπά συνολικά εισοδήματα περιόδου μετά φόρων		(190)	(255)	(190)	(255)
Συγκεντρωτικά Συνολικά Εισοδήματα Περιόδου		(16.683)	6.677	(12.968)	7.912
Κέρδη περιόδου αποδιδόμενα σε :					
Ιδιοκτήτες της μητρικής		(16.494)	6.931	(12.778)	8.166
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		-	-	-	-
		(16.494)	6.931	(12.778)	8.166
Συγκεντρωτικά Συνολικά Εισοδήματα Περιόδου αποδιδόμενα σε:					
Ιδιοκτήτες της μητρικής		(16.683)	6.677	(12.968)	7.912
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		-	-	-	-
		(16.683)	6.677	(12.968)	7.912
Κέρδη ανά Μετοχή για κέρδη αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Βασικά σε €	5.23	-0,7720	0,3244	-0,5981	0,3823

	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
	1/1- 31/12/2020	1/1- 31/12/2019	1/1- 31/12/2020	1/1- 31/12/2019
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	(14.892)	14.108	(10.304)	13.085
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	(5.194)	23.085	(3.706)	19.649

Διάγραμμα 26: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020

Πηγή: https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/05/f.6.3-lampsa_notes_31.12.2020-final.pdf

Η παραπάνω εικόνα αντικατοπτρίζει την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας για τα οικονομικά έτη 2019 και 2020. Με μια πρώτη ματιά είναι ευδιάκριτη η τεράστια πτώση των πωλήσεων από το 2019 στο 2020 (κατά ποσοστό 80%), με σημαντική συμβολή σε αυτήν τη μείωση να έχει η πανδημία.

Κατά συνέπεια, το 2020 , παρά τον υποδιπλασιασμό του κόστους πωληθέντων, η εταιρία σημείωσε ζημίες. Ειδικότερα, κατέγραψε μείωση σχεδόν 21 εκατομμύρια στο καθαρό αποτέλεσμα, δηλαδή από καθαρά κέρδη 8.166.000 το 2019 σε καθαρή ζημία 12.778.000 εκατομμύρια ευρώ.

Ποσά σε χιλ € , εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά

Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Ποσά σε χιλ €	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01/01-31/12/2020	01/01-31/12/2019	01/01-31/12/2020	01/01-31/12/2019
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Κέρδη / (Ζημίες) προ φόρων	(20.993)	10.700	(15.940)	11.749
Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
Αποσβέσεις	9.833	9.112	6.733	6.698
Αποσβέσεις επιχορηγήσεων	(134)	(134)	(134)	(134)
Ζημίες / (Κέρδη) από πώληση παγίων-απομείωση προβλέψεις / (Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων)	1.877	10		
Ζημίες απομείωσης /(Κέρδη από αναστροφή απομείωσης)	(976)	508	(998)	207
Συναλλαγματικές διαφορές	-	-	2.040	(2.050)
Μη ταμειακά έσοδα	34	19	(12)	28
Πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα	-	13		
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	(13)	(79)	(167)	(44)
Λειτουργικό κέρδος προ μεταβολών κεφαλαίου κίνησης	4.376	3.266	3.975	3.295
	(5.996)	23.415	(4.504)	19.748
Πλέον / μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	298	47	289	82
Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων (Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην τραπεζών)	2.335	(337)	2.308	936
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβλημένα	(4.149)	(2.011)	(3.761)	(1.934)
Καταβλημένοι φόροι	(1.278)	(2.164)	(1.168)	(1.954)
Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	(7.894)	22.852	(9.799)	17.805
Επενδυτικές δραστηριότητες				
Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων (Αγορά) μετοχών θυγατρικής / Εισπράξεις από πώληση θυγατρικής	(22.581)	(14.539)	(1.559)	(6.949)
Επιστροφή κεφαλαίου θυγατρικών εταιρειών	0	(154)	5.621	(154)
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής/ποσά προοριζόμενα για ΑΜΚ θυγατρικής	-	-	-	350
Τόκοι εισπραχθέντες	(0)	(0)	(6.900)	(11.550)
	13	79	2	44
Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(22.567)	(14.615)	(2.837)	(18.260)
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	30.200	86.162	23.200	83.462
Μερίσματα πληρωθέντα σε μετόχους της μητρικής	-	(4.273)	-	(4.273)
Εξοφλήσεις δανείων	(1.318)	(72.640)	(914)	(71.621)
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	(91)	(75)	(48)	(67)
Εισπράξεις από μακροπρόθεσμες καταθέσεις	-	164		
Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	28.791	9.338	22.238	7.501
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα (α) + (β) + (γ)	(1.670)	17.576	9.603	7.047
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	25.885	8.310	11.253	4.206
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	24.215	25.885	20.856	11.253

Διάγραμμα 27: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2019-2020

Πηγή: https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/05/f.6.3-lampsa_notes_31.12.2020-final.pdf

Πάνω δίνεται η Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας για τα οικονομικά έτη 2019 και 2020. Αν και η οικονομική λειτουργία της εταιρίας επηρεάστηκε αρνητικά από την πανδημία, τα ταμειακά διαθέσιμα στο τέλος της χρήσης για το 2020 ήταν κατά πολύ υψηλότερα από τα αντίστοιχα του 2019 (σχεδόν διπλάσια). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η εταιρία το 2019 προέβη σε μεγάλες επενδυτικές εκροές, όπως αγορά παγίων στοιχείων, μετοχών θυγατρικής και αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής. Επιπρόσθετα, το ίδιο έτος η εταιρία, αν και εισέπραξε κατά πολύ υψηλότερα δάνεια συγκριτικά με το 2020, αξιοποίησε το μεγαλύτερο ποσοστό σε πληρωμές δανείων και μερισμάτων. Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν η παραπάνω εικόνα των ταμειακών διαθεσίμων.

Ακολουθεί η ανάλυση αριθμοδεικτών για την εταιρία LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τα έτη 2019 και 2020:

Δείκτες ρευστότητας

- Γενική ρευστότητα₂₀₁₉ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = $17.604.000 / 27.410.000 = 0,64$

$$\text{Γενική ρευστότητα}_{2020} = \text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} / \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = 23.177.000 / 30.783.000 = 0,75$$

- Άμεση ρευστότητα₂₀₁₉ = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = $(17.604.000 - 1.285.000) / 27.410.000 = 16.319.000 / 27.410.000 = 0,59$

$$\text{Άμεση ρευστότητα}_{2020} = (\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα}) / \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = (23.177.000 - 996.000) / 30.783.000 = 22.181.000 / 30.783.000 = 0,72$$

- Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης₂₀₁₉ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = $17.604.000 - 27.410.000 = -9.806.000$

$$\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης}_{2020} = \text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} - \text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις} = 23.177.000 - 30.783.000 = -7.606.000$$

Δείκτες δραστηριότητας

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων 2019 = Πωλήσεις / Αποθέματα =
 $65.075.000 / 1.285.000 = 50,64$

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων 2020} = \text{Πωλήσεις} / \text{Αποθέματα} = \\ 12.789.000 / 996.000 = 12,84$$

- Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2019 = 360 / Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων = 360 / 50,64 = 7,11

$$\text{Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2020} = 360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα} \\ \text{Αποθεμάτων} = 360 / 12,84 = 28,03$$

- Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2019 = Απαιτήσεις / Ημερήσιες Πωλήσεις = 1.740.000 / (65.075.000 / 360) = 1.740 / 181 = 9,61

$$\text{Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2020} = \text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες} \\ \text{Πωλήσεις} = 600.000 / (12.789.000 / 360) = 600 / 36 = 16,67$$

- Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2019 = Πληρωτέοι Λογαριασμοί / Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει = 4.262.000 / 181.000 = 23,54

$$\text{Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2020} = \text{Πληρωτέοι} \\ \text{Λογαριασμοί} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει} = 2.166.000 / 36.000 = \\ 60,16$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων 2019 = Πωλήσεις / Ύψος Πάγιων Στοιχείων = 65.075.000 / 190.016.000 = 0,34

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων 2020} = \text{Πωλήσεις} / \\ \text{Ύψος Πάγιων Στοιχείων} = 12.789.000 / 190.792.000 = 0,07$$

- Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού 2019 = Πωλήσεις / Ενεργητικό
= 65.075.000 / 207.619.000 = 0,31

$$\text{Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού 2020} = \text{Πωλήσεις} / \text{Ενεργητικό} \\ = 12.789.000 / 213.969.000 = 0,06$$

Δείκτες χρέους ή μόχλευσης

- Δείκτης Χρέους 2019 = Σύνολο Υποχρεώσεων / Ενεργητικό = 130.626.000 / 207.619.000 = 0,63

$$\text{Δείκτης Χρέους 2020} = \text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Ενεργητικό} = 149.943.000 / 213.969.000 = 0,70$$

- Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης 2019 = Σύνολο Δανεισμού / Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων = (96.507.000 + 5.700.000) / (96.507.000 + 5.700.000 + 76.993.000) = 102.207.000 / 179.200.000 = 0,57

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης 2020} = \text{Σύνολο Δανεισμού} / \text{Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων} \\ = (113.044.000 + 10.900.000) / (113.044.000 + 10.900.000 + 64.026.000) = 123.944.000 / 187.970.000 = 0,66$$

- Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια 2019 = Μακροπρόθεσμος Δανεισμός / Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων = 96.507.000 / (96.507.000 + 76.993.000) = 96.507.000 / 173.500.000 = 0,56

$$\text{Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια 2020} = \text{Μακροπρόθεσμος Δανεισμός} / \text{Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων} \\ = 113.044.000 / (113.044.000 + 64.026.000) = 113.044.000 / 177.070.000 = 0,64$$

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων 2019 = Κέρδη πριν από τόκους και φόρους / Τόκοι
= 13.085.000 / 3.354.000 = 3,90

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων 2020 = Κέρδη πριν από τόκους και φόρους / Τόκοι

$$= -10.304.000 / 3.975.000 = -2,59$$

Δείκτες Κερδοφορίας ή Αποδοτικότητας

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους 2019 = (Πωλήσεις-Κόστος Πωληθέντων) / Πωλήσεις
= (65.075.000 - 36.006.000) / 65.075.000 = 29.069.000 / 65.075.000 = 0,45

$$\text{Μικτό Περιθώριο Κέρδους 2020} = (\text{Πωλήσεις-Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις} \\ = (12.789.000 - 17.239.000) / 12.789.000 = -4.450.000 / 12.789.000 = -0,35$$

- Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2019 = Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους / Πωλήσεις = 13.085.000 / 65.075.000 = 0,20

$$\text{Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2020} = \text{Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους} / \text{Πωλήσεις} \\ = -10.304.000 / 12.789.000 = -0,81$$

- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2019 = Κέρδη μετά από Φόρους / Πωλήσεις
= 8.166.000 / 65.075.000 = 0,13

$$\text{Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2020} = \text{Κέρδη μετά από Φόρους} / \text{Πωλήσεις} \\ = -12.778.000 / 12.789.000 = -0,99$$

- Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2019 = Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια
= 8.166.000 / 76.993.000 = 0,11

$$\text{Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2020} = \text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Ίδια Κεφάλαια} \\ = -12.778.000 / 64.026.000 = -0,12$$

- Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2019 = Καθαρά Κέρδη / Ενεργητικό
= 8.166.000 / 207.619.000 = 0,04

$$\text{Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2020} = \text{Καθαρά Κέρδη} / \text{Ενεργητικό}$$

$$= -12.778.000 / 213.969.000 = -0,06$$

Παρακάτω, αναγράφονται οι συγκριτικές καταστάσεις οικονομικής θέσης της εταιρίας ΛΑΜΨΑ Α.Ε για τα οικονομικά έτη 2020 και 2021 (πρώτο εξάμηνο). Όπως παρατηρείται εύκολα, λόγω και του μικρού σχετικά χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ των δύο ισολογισμών, δεν υπήρξε κάποια αξιοσημείωτη μεταβολή στα επιμέρους στοιχεία της λογιστικής ισότητας. Ειδικότερα, το παθητικό παρέμεινε σχεδόν σταθερό, ενώ το ενεργητικό και η καθαρή θέση γνώρισαν ανάλογη μεταβολή. Συγκεκριμένα, το ενεργητικό σημείωσε μικρή ελάττωση το 2021, κυρίως λόγω των μειωμένων ταμειακών διαθεσίμων συγκριτικά με το 2020, ενώ τα ίδια κεφάλαια ανάλογη μείωση, εξαιτίας της εμφάνισης ζημιών εις νέον το 2021, σε σχέση με τα κέρδη εις νέον το 2020.

Ποσά σε χιλ. €	Σημ.	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
		30/6/2021	31/12/2020	30/6/2021	31/12/2020
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ					
Μη κυκλοφοριακά Στοιχεία Ενεργητικού					
Ενσώματες Ακινήτοποιήσεις	2.5	228.370	231.698	138.321	139.801
Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία		673	359	486	177
Υπεραξία	2.6	3.476	3.476		
Επενδύσεις σε θυγατρικές	2.6	-	-	27.865	27.865
Λοιπές Μακροπρόθεσμες Απατήσεις	2.11	110	164	13.290	14.131
Αναβαλλόμενες φορολογικές απατήσεις	2.8	6.134	6.332	8.044	8.818
Σύνολο		238.763	242.029	188.006	190.792
Κυκλοφοριακά Περιουσιακά Στοιχεία Ενεργητικού					
Αποθέματα		1.515	1.347	1.111	996
Πελάτες και λοιπές εμπορικές απατήσεις	2.11	1.890	735	1.650	600
Λοιπές Απατήσεις		3.751	5.237	1.060	726
Ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακό ισοδύναμο	1.4	19.305	24.215	15.626	20.856
Σύνολο		26.460	31.534	19.447	23.177
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων Ενεργητικού		265.224	273.563	207.453	213.969
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ					
Ίδια Κεφάλαια					
Μετοχικό Κεφάλαιο		23.928	23.928	23.928	23.928
Διαφορά Υπέρ το Άρτιο		38.641	38.641	38.641	38.641
Αποθεματικά		11.185	11.158	(432)	(458)
Ίδιες Μετοχές		(3.631)	(3.631)		
Κέρδη/ Ζημιές εις νέον		6.679	14.948	(5.310)	1.915
Αποθεματικό Συναλλαγματικών Διαφορών					
Ίδια Κεφάλαια αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής		76.802	85.044	56.828	64.026
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		0	0		
Σύνολο Ίδιων Κεφαλαίων		76.802	85.044	56.828	64.026
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις					
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία		4.234	4.136	4.152	4.055
Μακροπρόθεσμες Δανειακές υποχρεώσεις	2.9	121.300	121.800	113.414	113.044
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις Μισθώσεων	2.10	23.492	23.565	12	0
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις		2.223	2.282		
Λοιπές Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις		1.456	1.292	1.446	1.272
Μακροπρόθεσμες Συμβατικές Υποχρεώσεις	2.11	11	719	11	719
Λοιπές Προβλέψεις	2.13	1.245	1.245	71	71
Σύνολο		153.962	155.041	119.107	119.161
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις					
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις		2.842	2.928	2.380	2.166
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος		-	0	-	-
Βραχυπρόθεσμες Δανειακές Υποχρεώσεις	2.9	11.440	11.440	10.900	10.900
Βραχυπρόθεσμο τμήμα ομολογιακών και τραπεζικών δανείων	2.9	4.900	5.585	4.300	5.585
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις Μισθώσεων	2.10	194	170	44	42
Λοιπές υποχρεώσεις		9.292	9.160	8.370	8.023
Βραχυπρόθεσμες Συμβατικές Υποχρεώσεις		5.790	4.194	5.524	4.066
Σύνολο		34.459	33.478	31.518	30.783
Σύνολο Υποχρεώσεων		188.421	188.518	150.625	149.943
Σύνολο Ίδιων Κεφαλαίων και Υποχρεώσεων		265.224	273.563	207.453	213.969

Διάγραμμα 28: Κατάσταση Οικονομικής Θέσης της εταιρίας LAMPSPA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021

Πηγή: <https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/09/lampsa-notes-30.06.2021-1.pdf>

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης για τα οικονομικά έτη 2020 και 2021 (πρώτο εξάμηνο).

Ποσά σε χιλ. €	Σημ.	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
		1/1- 30/06/2021	1/1- 30/06/2020	1/1- 30/06/2021	1/1- 30/06/2020
Πωλήσεις	2.11	9.991	8.349	6.412	5.880
Κόστος Πωληθέντων		(12.381)	(12.626)	(7.502)	(9.127)
Μικτό Κέρδος	2.11	(2.389)	(4.277)	(1.090)	(3.247)
Έξοδα Διάθεσης		(797)	(1.040)	(578)	(835)
Έξοδα Διοίκησης		(3.586)	(3.585)	(2.887)	(3.065)
Άλλα Έξοδα		1.436	1.352	245	1.082
Άλλα Έξοδα		(143)	(157)	(44)	(21)
Κέρδη Εκμετάλλευσης		(5.479)	(7.707)	(4.354)	(6.085)
Χρηματοοικονομικό κόστος		(2.592)	(1.887)	(2.062)	(1.851)
Χρηματοοικονομικό έσοδο		1	7	1	0
Λοιπά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα		(7)	(30)	(8)	20
Αποτέλεσμα (Ζημιές) από απομειώσεις παγίων		-	(620)	-	-
Κέρδη / (Ζημιές) προ Φόρων		(8.077)	(10.236)	(6.424)	(7.916)
Φόρος Εισοδήματος	2.11	(191)	2.398	(801)	1.414
Καθαρά Κέρδη / (Ζημιές) περιόδου		(8.269)	(7.838)	(7.225)	(6.501)
Λοιπά Συνολικά Εισοδήματα που αναταξινόμούνται στην κατάσταση αποτ/των σε μεταγενέστερες περιόδους		-	-	-	-
Λοιπά Συνολικά Εισοδήματα που δεν αναταξινόμούνται στην κατάσταση αποτ/των σε μεταγενέστερες περιόδους					
Επίδραση φόρου επί του αποθεματικού αναλογιστικών αποτελεσμάτων λόγω αλλαγής φορ. Συντελεστή		27	-	27	-
Λοιπά συνολικά εισοδήματα περιόδου μετά φόρων		27	-	27	-
Συγκεντρωτικά Συνολικά Εισοδήματα Περιόδου		(8.242)	(7.838)	(7.198)	(6.501)
Κέρδη περιόδου αποδιδόμενα σε :					
Ιδιοκτήτες της μητρικής		(8.269)	(7.838)	(7.225)	(6.501)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		-	-	-	-
		(8.269)	(7.838)	(7.225)	(6.501)
Συγκεντρωτικά Συνολικά Εισοδήματα Περιόδου αποδιδόμενα σε:					
Ιδιοκτήτες της μητρικής		(8.242)	(7.838)	(7.198)	(6.501)
Μη ελέγχουσες συμμετοχές		-	-	-	-
		(8.242)	(7.838)	(7.198)	(6.501)
Κέρδη ανά Μετοχή για κέρδη αποδιδόμενα στους ιδιοκτήτες της μητρικής					
Βασικά σε €	2.12	(0,3870)	(0,3669)	(0,3382)	(0,3043)

	Σημ.	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
		1/1- 30/06/2021	1/1- 30/06/2020	1/1- 30/06/2021	1/1- 30/06/2020
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	2.11	(5.479)	(7.707)	(4.354)	(6.085)
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	2.11	73	(3.181)	(937)	(2.793)

Διάγραμμα 29: Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021

Πηγή: <https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/09/lampsa-notes-30.06.2021-1.pdf>

Όπως είναι φανερό, αν και η εταιρία κατάφερε το πρώτο εξάμηνο του 2021 να αυξήσει τις πωλήσεις της και να μειώσει ταυτόχρονα το κόστος πωληθέντων, εν τέλει σημείωσε υψηλότερη καθαρή ζημία από το έτος 2020, λόγω της μεγαλύτερης επιβάρυνσης από τον φόρο εισοδήματος.

Τέλος, ακολουθεί η Κατάσταση Ταμειακών Ροών για τα οικονομικά έτη 2020 και 2021 (πρώτο εξάμηνο).

Ποσά σε χιλ €	Ο ΟΜΙΛΟΣ		Η ΕΤΑΙΡΕΙΑ	
	01/01-30/6/2021	01/01-30/6/2020	01/01-30/6/2021	01/01-30/6/2020
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Κέρδη / (Ζημιές) προ φόρων	(8.077)	(10.236)	(6.424)	(7.916)
Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
Αποσβέσεις	5.620	4.593	3.484	3.359
Αποσβέσεις επιχορηγήσεων	(67)	(67)	(67)	(67)
Ζημιές / (Κέρδη) από πώληση παγίων-απομείωση	-	620	-	-
Προβλέψεις / (Έσοδα από αχρησιμοποίητες προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων)	84	(659)	84	(661)
Συναλλαγματικές διαφορές	(1)	6	-	3
Πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα	(1)	(7)	(1)	(0)
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	2.575	2.345	2.062	1.912
Λειτουργικό κέρδος προ μεταβολών κεφαλαίου κίνησης	132	(3.405)	(861)	(3.369)
Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	(167)	131	(115)	84
Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	363	2.276	(541)	2.069
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην τραπεζών)	(61)	897	(591)	(1.101)
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβλημένα	(2.431)	(1.464)	(1.907)	(1.443)
Καταβλημένοι φόροι	(26)	(110)	-	-
Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	(2.191)	(1.675)	(4.016)	(3.761)
Επενδυτικές δραστηριότητες				
Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	(1.317)	(14.622)	(1.046)	(1.117)
(Αγορά) μετοχών θυγατρικής / Εισπράξεις από πώληση θυγατρικής	-	-	-	5.621
Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου θυγατρικής/ποσά προοριζόμενα για ΑΜΚ θυγατρικής	-	-	900	(7.000)
Τόκοι εισπραχθέντες	1	7	1	0
Εισπράξεις τοκοχρεωλυσιών	-	-	-	-
Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	(1.317)	(14.615)	(145)	(2.496)
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	-	5.200	-	5.200
Εξοφλήσεις δανείων	(1.305)	(574)	(1.035)	(439)
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	(97)	(27)	(34)	(25)
Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	(1.402)	4.600	(1.069)	4.737
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα (α) + (β) + (γ)	(4.910)	(11.690)	(5.230)	(1.520)
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης χρήσης	24.215	25.885	20.856	11.253
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης χρήσης	19.305	14.195	15.626	9.733

Διάγραμμα 30: Κατάσταση Ταμειακών Ροών της εταιρίας LAMPSPA HELLENIC HOTELS S.A. για τη διετία 2020-2021

Πηγή: <https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/09/lampsa-notes-30.06.2021-1.pdf>

Τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα τέλους χρήσης αυξήθηκαν κατά έξι περίπου εκατομμύρια ευρώ από το 2020 στο 2021. Αυτό οφείλεται κυρίως στα υψηλά αρχικά ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα, αφού οι λειτουργικές και χρηματοδοτικές δραστηριότητες υπέστησαν πλήγμα και μόνο οι επενδυτικές εκροές περιορίστηκαν.

Ακολουθεί η ανάλυση αριθμοδεικτών για την εταιρία LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για τα έτη 2020 και 2021 (πρώτο εξάμηνο):

Δείκτες ρευστότητας

- Γενική ρευστότητα₂₀₂₀ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 23.177.000 / 30.783.000 = 0,75

Γενική ρευστότητα₂₀₂₁ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 19.447.000 / 31.518.000 = 0,62

- Άμεση ρευστότητα₂₀₂₀ = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = (23.177.000 – 996.000) / 30.783.000 = 22.181.000 / 30.783.000 = 0,72

Άμεση ρευστότητα₂₀₂₁ = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = (19.447.000 - 1.111.000) / 31.518.000 = 18.336.000 / 31.518.000 = 0,58

- Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης₂₀₂₀ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 23.177.000 - 30.783.000 = -7.606.000

Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης₂₀₂₁ = Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις = 19.447.000 - 31.518.000 = -12.071.000

Δείκτες δραστηριότητας

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων₂₀₂₀ = Πωλήσεις / Αποθέματα = 12.789.000 / 996.000 = 12,84

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων₂₀₂₁ = Πωλήσεις / Αποθέματα = 6.412.000 / 1.111.000 = 5,77

- Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2020 = $360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων} = 360 / 12,84 = 28,03$

Μέση Περίοδος Αποθεματοποίησης 2021 = $360 / \text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων} = 360 / 5,77 = 62,40$

- Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2020 = $\text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις} = 600.000 / (12.789.000 / 360) = 600 / 36 = 16,67$

Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων 2021 = $\text{Απαιτήσεις} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις} = 1.650.000 / (6.412.000 / 360) = 1.650.000 / 17.811 = 92,64$

- Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2020 = $\text{Πληρωτέοι Λογαριασμοί} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει} = 2.166.000 / 36.000 = 60,16$

Μέση Περίοδος Εξόφλησης Πληρωτέων Λογαριασμών 2021 = $\text{Πληρωτέοι Λογαριασμοί} / \text{Ημερήσιες Πωλήσεις επί Πιστώσει} = 2.380.000 / 17.811 = 133,62$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων 2020 = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ύψος Πάγιων Στοιχείων} = 12.789.000 / 190.792.000 = 0,07$

Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων 2021 = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ύψος Πάγιων Στοιχείων} = 6.412.000 / 188.006.000 = 0,034$

- Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού 2020 = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ενεργητικό} = 12.789.000 / 213.969.000 = 0,06$

Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Ενεργητικού 2021 = $\text{Πωλήσεις} / \text{Ενεργητικό} = 6.412.000 / 207.453.000 = 0,03$

Δείκτες χρέους ή μόχλευσης

- Δείκτης Χρέους 2020 = $\text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Ενεργητικό} = 149.943.000 / 213.969.000 = 0,70$

$$\text{Δείκτης Χρέους } 2021 = \text{Σύνολο Υποχρεώσεων} / \text{Ενεργητικό} = 150.625.000 / 207.453.000 = 0,73$$

- Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης $2020 = \text{Σύνολο Δανεισμού} / \text{Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων} = (113.044.000 + 10.900.000) / (113.044.000 + 10.900.000 + 64.026.000) = 123.944.000 / 187.970.000 = 0,66$

$$\text{Δείκτης Κεφαλαιακής Μόχλευσης } 2021 = \text{Σύνολο Δανεισμού} / \text{Σύνολο Δανεισμού και Ιδίων Κεφαλαίων} = (113.414.000 + 10.900.000) / (113.414.000 + 10.900.000 + 56.828.000) = 124.314.000 / 181.142.000 = 0,69$$

- Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια $2020 = \text{Μακροπρόθεσμος Δανεισμός} / \text{Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων} = 113.044.000 / (113.044.000 + 64.026.000) = 113.044.000 / 177.070.000 = 0,64$

$$\text{Δείκτης Μακροπρόθεσμου Χρέους προς Συνολικά Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια } 2021 = \text{Μακροπρόθεσμος Δανεισμός} / \text{Σύνολο Μακροπρόθεσμων Κεφαλαίων} = 113.414.000 / (113.414.000 + 56.828.000) = 113.414.000 / 170.242.000 = 0,67$$

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων $2020 = \text{Κέρδη πριν από τόκους και φόρους} / \text{Τόκοι} = -10.304.000 / 3.975.000 = -2,59$

$$\text{Δείκτης Κάλυψης Τόκων } 2021 = \text{Κέρδη πριν από τόκους και φόρους} / \text{Τόκοι} = -4.354.000 / 2.062.000 = -2,11$$

Δείκτες Κερδοφορίας ή Αποδοτικότητας

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους $2020 = (\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις} = (12.789.000 - 17.239.000) / 12.789.000 = -4.450.000 / 12.789.000 = -0,35$

$$\text{Μικτό Περιθώριο Κέρδους } 2021 = (\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}) / \text{Πωλήσεις} = (6.412.000 - 7.502.000) / 6.412.000 = -1.090.000 / 6.412.000 = -0,17$$

- Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2020 = Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους / Πωλήσεις = $-10.304.000 / 12.789.000 = -0,81$

Λειτουργικό Περιθώριο Κέρδους 2021 = Κέρδη πριν από Τόκους και Φόρους / Πωλήσεις = $-4.354.000 / 6.412.000 = -0,68$

- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2020 = Κέρδη μετά από Φόρους / Πωλήσεις = $12.778.000 / 12.789.000 = -0,99$

Καθαρό Περιθώριο Κέρδους 2021 = Κέρδη μετά από Φόρους / Πωλήσεις = $7.225.000 / 6.412.000 = -1,13$

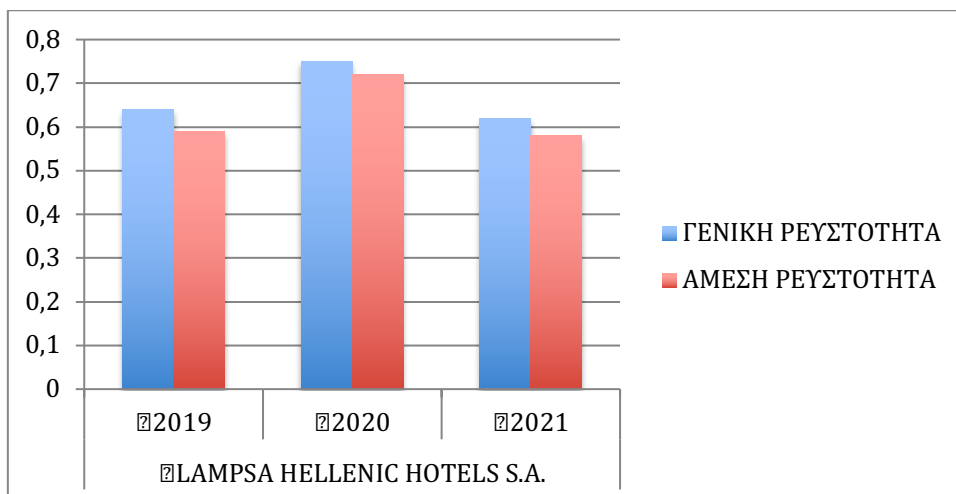
- Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2020 = Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια = $12.778.000 / 64.026.000 = -0,12$

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων (ROE) 2021 = Καθαρά Κέρδη / Ίδια Κεφάλαια = $7.225.000 / 56.828.000 = -0,13$

- Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2020 = Καθαρά Κέρδη / Ενεργητικό = $-12.778.000 / 213.969.000 = -0,06$

Απόδοση Ενεργητικού (ROA) 2021 = Καθαρά Κέρδη / Ενεργητικό = $-7.225.000 / 207.453.000 = -0,03$

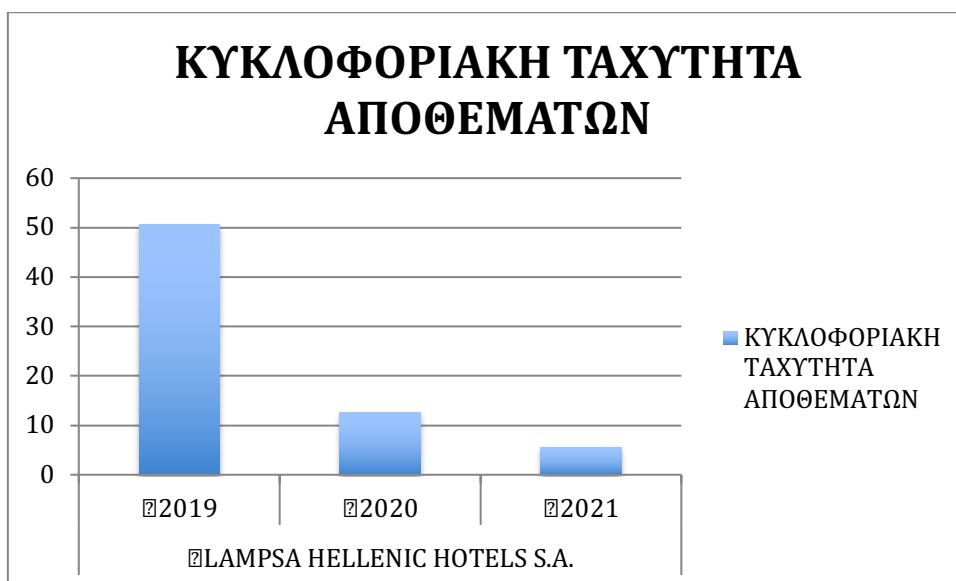
Παρακάτω παρουσιάζονται και τα ενδεικτικά διαγράμματα σχετικά με την εξέλιξη των αριθμοδεικτών της εταιρίας LAMPSA S.A. κατά την τριετία 2019-2021:

Διάγραμμα 31: Οι δείκτες γενικής-άμεσης ρευστότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021

(Ίδια επεξεργασία)

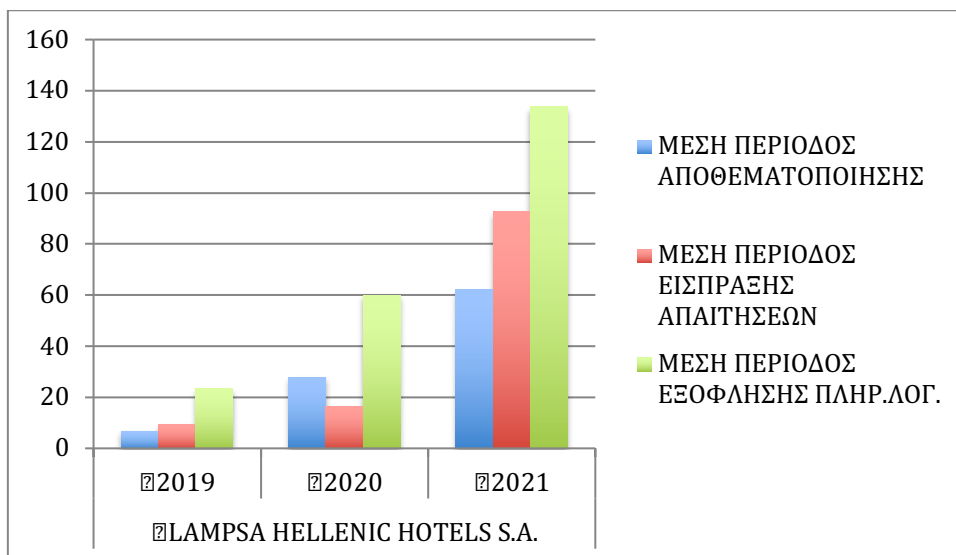
Η εταιρία, παρά την εμφάνιση της πανδημίας το 2020, κατάφερε να ενισχύσει την ικανότητά της να ανταποκρίνεται επιτυχώς στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Το 2021 οι τιμές των δεικτών επέστρεψαν στα επίπεδα του 2019.

Διάγραμμα 32: Η κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021

(Ίδια επεξεργασία)

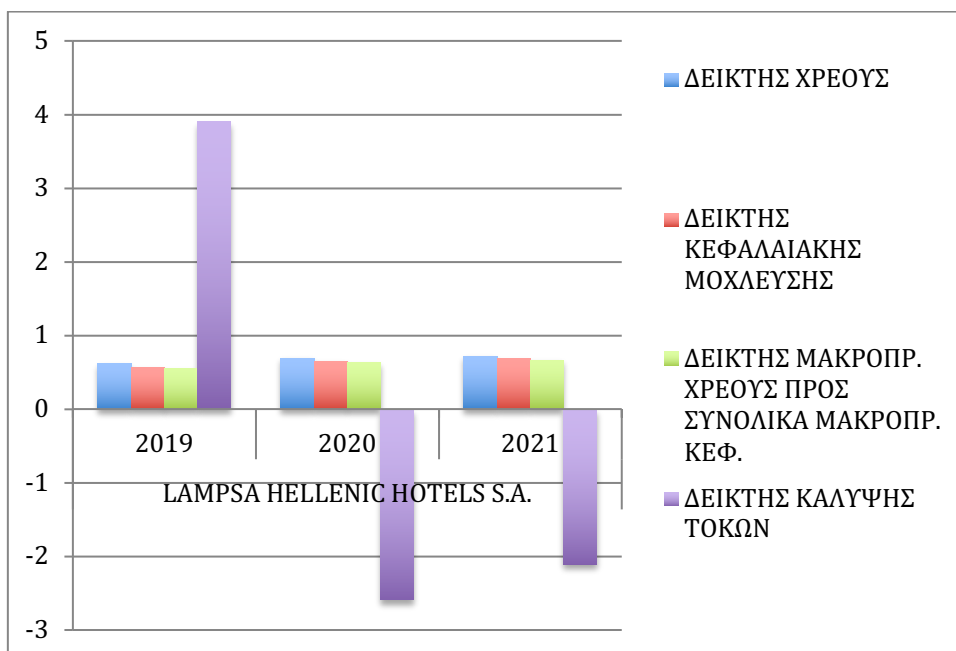
Σε ό,τι αφορά την ταχύτητα μετατροπής των αποθεμάτων σε πωλήσεις, είναι εμφανής η σημαντική απόκλιση της τιμής της μεταξύ του 2019 και της μεταγενέστερης περιόδου (2019-2020).

Διάγραμμα 33: Δείκτες δραστηριότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021

(Ιδία επεξεργασία)

Επίσης, κατά τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου, σημειώνεται σταδιακή αύξηση του χρόνου παραμονής των αποθεμάτων στις αποθήκες, των απαιτούμενων ημερών για την είσπραξη των απαιτήσεων και των απαιτούμενων ημερών για την πληρωμή των λογαριασμών. Όλα αυτά συνιστούν ενδείξεις προβλημάτων ρευστότητας για την εταιρία.

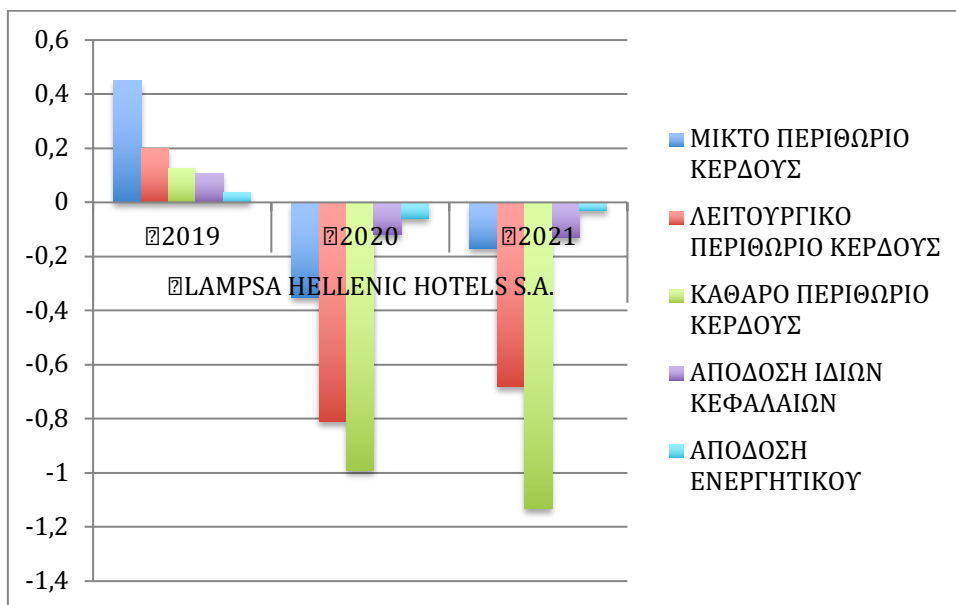

Διάγραμμα 34: Δείκτες χρέους-μόχλευσης της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021

(Ιδία επεξεργασία)

Όπως ήταν αναμενόμενο, το 2019 η εταιρία σημείωσε τις καλύτερες τιμές των δεικτών χρέους, καθώς δεν είχε εμφανιστεί ακόμη ο αντίκτυπος της πανδημίας. Επιπρόσθετα, λόγω των ζημιών το 2020-2021, ο δείκτης κάλυψης τόκων είχε αρνητική τιμή την αντίστοιχη περίοδο.

Διάγραμμα 35: Δείκτες κερδοφορίας-αποδοτικότητας της εταιρίας LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. για την τριετία 2019-2021

(Ίδια επεξεργασία)

Σε ό,τι αφορά την κερδοφορία της εταιρίας, η επίδραση της πανδημίας ήταν, όπως φάνηκε, καταλυτική για την έντονα αρνητική εικόνα που διαμορφώθηκε από το 2020 και μετά.

Τέλος, ακολουθεί ένας συνοπτικός πίνακας όλων των χρηματοοικονομικών δεικτών για τις εταιρίες SANI RESORT και LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A. :

	<u>SANI RESORT</u>		<u>LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A.</u>		
	2019	2020	2019	2020	2021
<u>ΔΕΙΚΤΕΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ</u>					
ΓΕΝΙΚΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	1,16	1,02	0,64	0,75	0,62
ΑΜΕΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	1,06	0,86	0,59	0,72	0,58
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ	4.077.056	363.635	-9.806.000	-7.606.000	-12.071.000
<u>ΔΕΙΚΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ</u>					
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	41,69	6,64	50,64	12,84	5,77
ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	8,63	54,22	7,11	28,03	62,4
ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	39,71	146,48	9,61	16,67	92,64
ΜΕΣΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΞΟΦΛΗΣΗΣ ΠΛΗΡ.ΛΟΓ.	45,98	318,59	23,54	60,16	133,62
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΠΑΓΙΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣ. ΣΤΟΙΧΙ	0,23	0,04	0,34	0,07	0,034
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	0,22	0,04	0,31	0,06	0,03
<u>ΔΕΙΚΤΕΣ ΧΡΕΟΥΣ Ή ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ</u>					
ΔΕΙΚΤΗΣ ΧΡΕΟΥΣ	0,77	0,84	0,63	0,7	0,73
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ	0,72	0,81	0,57	0,66	0,69
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΑΚΡΟΠΡ. ΧΡΕΟΥΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΜΑΚΡΟΙ	0,72	0,81	0,56	0,64	0,67
ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΤΟΚΩΝ	1,39	-1,52	3,9	-2,59	-2,11
<u>ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΕΡΑΦΟΡΙΑΣ Ή ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ</u>					
ΜΙΚΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΑΟΥΣ	0,41	-0,61	0,45	-0,35	-0,17
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΑΟΥΣ	0,25	-1,24	0,2	-0,81	-0,68
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΑΟΥΣ	0,06	-1,66	0,13	-0,99	-1,13
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	0,06	-0,42	0,11	-0,12	-0,13
ΑΠΟΔΟΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	0,01	-0,07	0,04	-0,06	-0,03

Διάγραμμα 36: Συγκεντρωτικός πίνακας αριθμοδεικτών για τις δύο εξεταζόμενες εταιρίες

(Ιδία επεξεργασία)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: Συμπεράσματα-προτάσεις

Με γνώμονα τη χρηματοοικονομική ανάλυση των εξεταζόμενων εταιριών, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι πράγματι η εμφάνιση της πανδημίας COVID-19 είχε άμεση αρνητική επίδραση στην οικονομική απόδοση των δύο ξενοδοχειακών εταιριών. Ειδικότερα, τα κέρδη των εταιριών το οικονομικό έτος 2019 (πριν την πανδημία) μετατράπηκαν σε ζημίες από το οικονομικό έτος 2020 και έπειτα (μετά την έξαρση της πανδημίας). Βασικό παράγοντα σε αυτήν την οικονομική επιδείνωση συντέλεσε η εκτεταμένη μείωση των πωλήσεων (μείωση ζήτησης), σε σημείο που ήταν αδύνατο να καλυφθεί ακόμα και το κόστος πωληθέντων. Αυτό, ουσιαστικά, σημαίνει ότι για κάθε υπηρεσία που παράγει η εταιρία, το ανά μονάδα έσοδο είναι χαμηλότερο από το ανά μονάδα κόστος που συνεπάγεται η παροχή της υπηρεσίας, ένδειξη του καίριου ζητήματος αποδοτικότητας που αντιμετώπιζαν οι εταιρίες την περίοδο της πανδημίας. Ένα ακόμα στοιχείο που ενδεχομένως να προϋδεάζει για την αρνητική επίπτωση της πανδημίας είναι ο αυξημένος δανεισμός των εταιριών το 2020 συγκριτικά με το 2019, λογικά με στόχο την αντιμετώπιση της οικονομικής αστάθειας που επικρατούσε και την πληρωμή των αυξημένων υποχρεώσεων. Αξίζει να σημειωθεί, βέβαια, ότι ο αυξημένος δανεισμός δε συνιστά απαραίτητα απόδειξη των αρνητικών συνεπειών της

πανδημίας, καθώς η χρήση δανειακών κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση εταιρικών δραστηριοτήτων, σε διαχειρίσιμο βαθμό, αποτελεί συνηθισμένη τακτική για την πληθώρα των επιχειρήσεων. Σίγουρα, όμως, είναι ένα σημάδι που ενέχει προσοχής.

Χρήσιμες πληροφορίες δύνανται να αντληθούν και από την εικόνα των αριθμοδεικτών για τις δύο εταιρίες κατά το εξεταζόμενο διάστημα. Όπως φαίνεται, κατά την περίοδο της πανδημίας, η μέση διάρκεια παραμονής των αποθεμάτων στις αποθήκες αυξήθηκε σημαντικά (αποτέλεσμα των μειωμένων πωλήσεων) και οι εταιρίες χρειάζονταν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για να εισπράξουν τις απαιτήσεις τους από τους πελάτες, αλλά και για να πληρώσουν τους προμηθευτές τους, γεγονός που μπορεί να περιπλέξει τις σχέσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Επιπρόσθετα, η αύξηση των δεικτών χρέους από το 2020 και μετά δείχνει τον αυξημένο χρηματοοικονομικό κίνδυνο που είχαν να αντιμετωπίσουν οι δύο ξενοδοχειακές εταιρίες, ενώ οι αρνητικές τιμές των δεικτών κερδοφορίας σχετίζονται με τις ζημίες και τη χαμηλή αποδοτικότητα την περίοδο της πανδημίας. Σε ό,τι αφορά την εταιρία LAMPSA HELLENIC HOTELS S.A., για την οποία υπάρχει διαθεσιμότητα στοιχείων για το πρώτο εξάμηνο του 2021, φαίνεται ότι δεν κατάφερε να αντιστρέψει την κατάσταση το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, καθώς ο αντίκτυπος της πανδημίας εξακολουθεί να υφίσταται και επίσης η όποια βελτίωση πιθανότερο είναι να φανεί από το δεύτερο εξάμηνο του 2021 και έπειτα, δηλαδή μετά την καλοκαιρινή περίοδο, όπου η τουριστική δραστηριότητα κορυφώνεται.

Όπως και σε κάθε εργασία ή έρευνα που πραγματοποιείται, υπάρχουν διάφορες αδυναμίες, έτσι και η παρούσα διπλωματική δεν αποτελεί κάποια εξαίρεση. Αρχικά, η έλλειψη διαθεσιμότητας των οικονομικών δεδομένων πληθώρας ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (απουσία δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων στις περισσότερες ξενοδοχειακές αλυσίδες) είχε ως αποτέλεσμα το εξεταζόμενο δείγμα να είναι αρκετά μικρό και όχι απαραίτητα αντιπροσωπευτικό του συνόλου του κλάδου, με ό,τι συνεπάγεται αυτό για την αξιοπιστία των πορισμάτων. Επιπρόσθετα, η πρόσφατη και ευμετάβλητη φύση της πανδημίας δεν επιτρέπει τον επακριβή προσδιορισμό των μακροπρόθεσμων οικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας στο τουριστικό επιχειρηματικό περιβάλλον, αλλά ούτε και την εξαγωγή βραχυπρόθεσμων συμπερασμάτων με απόλυτη βεβαιότητα, εξαιτίας της ρευστής και διαρκώς μεταβαλλόμενης κατάστασης που επικρατεί στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον.

Μια καλή πρόταση για μελλοντική μελέτη θα ήταν η διεξαγωγή μιας ανάλογης θεματολογίας έρευνας, μετά την λήξη και όσο το δυνατόν καλύτερη κατανόηση της πανδημίας, με ένα μεγαλύτερου μεγέθους δείγμα, όχι μόνο ξενοδοχειακών, αλλά και

συναφών τουριστικών επιχειρήσεων (εταιρίες μίσθωσης αυτοκινήτων, αεροπορικές εταιρίες κτλ.). Με αυτόν τον τρόπο, η έρευνα θα έχει σημαντικότερο εύρος ανάλυσης, καθώς επίσης και βελτιωμένο δείγμα εξέτασης, τόσο σε ποσότητα, όσο και σε ποιότητα.

Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα που προκύπτουν, επιβεβαιώνουν και στην πράξη τη θεωρητική προσέγγιση που προηγήθηκε, δηλαδή τα αρνητικά κατάλοιπα της πανδημίας στην οικονομική κατάσταση των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων. Εντούτοις, λόγω του περιορισμένου αριθμού ερευνών και πηγών πληροφόρησης επί του θέματος, της πρόσφατης φύσης της πανδημίας και του μικρού εξεταζόμενου δείγματος, κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διεξοδική ενασχόληση με το ζήτημα αυτό, με σκοπό τη διεύρυνση των γνωστικών οριζόντων σχετικά με την πανδημία COVID-19 και την ενίσχυση της αξιοπιστίας των ευρημάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

Hazakis, K.J. (2021) ‘An Odyssey with a Happy End? Growth Challenges, Successes and Failures of Greece during COVID-19 Era’, Vlachos, V., Bitzenis, A. and Sergi, B.S. (Ed.) Modeling Economic Growth in Contemporary Greece (Entrepreneurship and Global Economic Growth), Emerald Publishing Limited, Bingley, pp. 29-44, [online] Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/978-1-80071-122-820211004/full/html> [Accessed 7 November 2021]

Jones, P. and Comfort, D. (2020) ‘The COVID-19 Crisis, Tourism and Sustainable Development’, ATHENS JOURNAL OF TOURISM, 7(2), pp.75–86, [online] Available at: <https://www.athensjournals.gr/tourism/2020-7-2-1-Jones.pdf> [Accessed 7 November 2021]

Katemiadis, I. and Papatheodorou, A. (2021) ‘The Importance of Tourism for the Greek Economy: Traits and Development’, Vlachos, V., Bitzenis, A. and Sergi, B.S. (Ed.) Modeling Economic Growth in Contemporary Greece (Entrepreneurship and Global Economic Growth), Emerald Publishing Limited, Bingley, pp. 263-279, [online] Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/978-1-80071-122-820211019/full/html> [Accessed 7 November 2021]

Matiza, T. (2020) ‘Post-COVID-19 crisis travel behaviour: towards mitigating the effects of perceived risk’, Journal of Tourism Futures, [online] Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JTF-04-2020-0063/full/html> [Accessed 10 November 2021]

Missos, V., Rodousakis, N. and Soklis, G. (2021) ‘A Recovery for Whom? The Case of the Greek Tourism Sector’, Levy Economics Institute of Bard College, [online] Available at: https://www.researchgate.net/publication/356109526_A_Recovery_for_Whom_The_Case_of_the_Greek_Tourism_Sector [Accessed 10 November 2021]

Papanikos, G.T. (2020) ‘The Impact of the Covid-19 Pandemic on Greek Tourism’, ATHENS JOURNAL OF TOURISM, 7(2), pp. 87-100, [online] Available at: https://www.researchgate.net/publication/341552199_The_Impact_of_the_Covid-19_Pandemic_on_Greek_Tourism [Accessed 20 November 2021]

Poulaki, I. and Nikas, I.A. (2021) ‘Measuring tourist behavioral intentions after the first outbreak of COVID-19 pandemic crisis. Prima facie evidence from the Greek market’, International Journal of Tourism Cities, Vol. 7(3), pp. 845-860, [online] Available at: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJTC-09-2020-0218/full/html?skipTracking=true> [Accessed 20 November 2021]

Varelas, S. and Apostolopoulos, N. (2020) ‘The Implementation of Strategic Management in Greek Hospitality Businesses in Times of Crisis’, Sustainability 2020, Vol. 12(17), pp. 7211, [online] Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/17/7211> [Accessed 5 December 2021]

Έντυπη Βιβλιογραφία

Νούλας, Α.Γ. (2015) Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Επενδυτικές και χρηματοδοτικές αποφάσεις. 1^η έκδοση.

Ιστοσελίδες

ΙΤΕΠ (2021) *Επιπτώσεις της Πανδημίας του Covid 19 στον Ξενοδοχειακό Κλάδο 2020*. Available at: <https://www.hhf.gr/wp-content/uploads/2021/06/itep-annual-survey-2020-presentation-short-2.pdf> [Accessed 20 November 2021]

ΛΑΜΨΑ Α.Ε *Ετήσια οικονομική έκθεση για την περίοδο που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2020*. Available at: https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/05/f.6.3-lampsa_notes_31.12.2020-final.pdf [Accessed 20 November 2021]

ΛΑΜΨΑ Α.Ε. *Εξαμηνιαία οικονομική έκθεση της περιόδου 1 Ιανουαρίου έως 30 Ιουνίου 2021*. Available at: <https://www.lampsa.gr/wp-content/uploads/2021/09/lampsa-notes-30.06.2021-1.pdf> [Accessed 20 November 2021]

Τράπεζα της Ελλάδος (2021) *Έκθεση Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας*. Available at: https://www.bankofgreece.gr/Publications/ΕΚΘΕΣΗ_ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ_ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ_ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ_2021.pdf [Accessed 7 November 2021]

Enterprise Greece *Επενδύοντας στην Ελληνική Αγορά Τουρισμού*. Available at: <https://www.enterprisegreece.gov.gr/ependyste-sthn-ellada/kladoi-aixmhs/toyrismos> [Accessed 7 November 2021]

Greek Travel Pages (2019) *WEF Ranks Greece 25th for Travel and Tourism Competitiveness*. Available at: <https://news.gtp.gr/2019/09/06/wef-ranks-greece-25th-for-travel-tourism-competitiveness/> [Accessed 10 November 2021]

Horwath HTL (2019) *European Chains & Hotels Report 2019*. Available at: https://corporate.cms-horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/HTL_2019_EU_CHAINS-2.pdf [Accessed 7 November 2021]

Horwath HTL (2020) *Greece Travel Sentiment* Available at: https://cdn.horwathhtl.com/wp-content/uploads/sites/2/2020/07/Greece_Travel-Sentiment-Survey.pdf [Accessed 25 November 2021]

Sani Resort *Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις για την οικονομική χρήση που έληξε την 31 Δεκέμβριου 2020 σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ)* Available at: http://sanifinancial.gr/_files/Documents/Sani/SANI_IFRS_FS_31.12.2020_GR_Final_signed.pdf [Accessed 25 November 2021]

Sani Resort Available at: <https://sani-resort.com> [Accessed 25 November 2021]

Statista (2021) *Number of jobs at risk in the tourism sector in European countries due to the coronavirus (COVID-19) pandemic in 2020 (in millions)*. Available at:

<https://www.statista.com/statistics/1107432/travel-and-tourism-jobs-at-risk-europe-coronavirus/> [Accessed 12 November 2021]

The World Bank *International tourism, number of arrivals – Greece*. Available at: https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL?end=2019&locations=GR&most_recent_year_desc=true&start=1995 [Accessed 25 November 2021]

UNWTO *Urban Tourism*. Available at: <https://www.unwto.org/urban-tourism> [Accessed 7 November 2021]

UNWTO (2020) *Impact assessment of the COVID-19 outbreak on international tourism*. Available at: <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-03/24-03Coronavirus.pdf> [Accessed 12 November 2021]

UNWTO (2020) *Worst year in tourism history with 1 billion fewer international arrivals*. Available at: <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals> [Accessed 12 November 2021]